Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД УНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-hээ гарана | № 98 (16321) | 1983 оной апрелиин 27, среда | Сэн 3 мунгэн.

...ДУУН hYРЭГӨӨ ...ОШОРУУЛАЯ

...Улаан-Үдэдэ республикымнай ажахынуудай ...адуушад, моришод, мүн энэ hалбарида ха...эргэжэлтэд сугларжа, үнгэрhэн жэлэй ажалай ...согсолоо, байгша ондо бэелүүлхэ зорилго...айгаа дэлгэрэнгыгээр хөөрэлдөө.

...hүрэг ажахынуудай гол hалбари бэшэшье hаа, ...хойшо колхоз, совхозуудай үйлэдбэридэ али...раа шухала удха шанартай hалбари гэжэ тоо...ь гайхалгүй. Хонишод, малшад жэлэй дүрбэн ...и унаад лэ хонид, үхэрнүүдээ адуулна, тэдэнээ ...ргэдэ хүллэжэ, дүтын газарhаа үбhэ тэжээл, тү...ытые зоонэ. Зундаа үбhэ тэжээл бэлэдхэлгын ...и хабшуу газарай, бургааhа шугын забhарай ...он гол түлэб морин косилка, тармуураар лэ ...дажа абтадаг ха юм даа. Энээнhээ гадна Яруу...ин, Түнхэн, Аха, Хурамхаан гэхэ мэтэ нюта...дын ой тайгын, хада уулын бэлшээринүүдтэ ...лай хүрэжэ ошохогүй газарта имагтал адуун ...шэдэг. Тиигэжэ энэ hалбариhаа гаргаша бага...рхим шанартай, амтатай мяха ехээр абаха арга ...бии. Мүн колхоз, совхозуудай, районуудай бо...ублигын Сурхарбаанай hайндэртэ хатарша, ...гоё hайхан моридой урилдаае хүнүүд хаража ...р баясадаг гээшэб!

...жэлнүүдтэ адуу моридой тоо толгойе олошо...лангаяа гүүнүүдhээ унага олоор абажа түл...болохо, бүхыдөө энэ hалбариин ашаг үрые дээ...талаар республика дотор зарим тэды хүдэлмэ...гэжэ тэмдэглэхээр.

...1981 ондо колхоз, совхозуудта хамтадаа 52.9 ...дуу морид, тэрэ тоодо 14,3 мянган гүүн байгаа ...ажахынуудта 55,1 мянган адуун hүрэг, 15.234 ...олгодоно. Тэрэшэлэн урда жэлэйхитэй сасуул...ондо hураггүй олон унагад абтаа гэхэ гү, али ...бүхэнhоо дунда зэргээр 64 унаган түлжүүлэг...е соо Баргажанай, Хоринии, Хяагтын, Захаами...о-Байгалай районуудай ажахынууд адуугаа оло...түсэбөө муу бэшээр дүүргэжэ, илангаяа уна...оор абаад, hайнаар түлжүүлэн, урда жэлэйхитэй ...а бүхы hүрэгөө эрид олон болгожо шадаа. Энэ ...ргажанай совхозой адуушад (бригадирынь П. Е. ...) эрхим жэшээ харуулна. Тэдэнэр жэлhээ жэл...дээ унага олоор абадаг, тарган адуу мяханда ту...айна. Тиигэжэ жэл бүри 45—50 гара мянган ...сэбэр ашаг олзо ажахыдаа оруулжа үгэнэ.

...н жэлдэ Захааминай районой Михайловкын ...ахалагша адуушан И. Б. Бадмаев. Зэдын рай...оммунизм» колхозой адуушан В. Б. Лубсанов, ...овхозой моришон Ц-Х. Б. Сосоров, Хойто-Бай...онной «Северный» совхозой адуушан Г. Е. Чер...инин районой «Георгиевский» совхозой адуушан ...рокин гэгшэд харууhалдаг зуун гүүн бүхэнhөө ...гээр 93—100 хүрэтэр унага түлжүүлhэн, бүхы ...рээ хоролтогүйгөөр ондо оруулhан, унага, даа...нүүрыешье ехээр нэмээжэ шадаhан байна.

... совхозуудай түрүү адуушад hүрэ...хэреэн жэл соо ханалгатай hайнаар адуулжа, ...р тарган ябуулдаг, тон нарин нягтаар хаража, ...саг сооhь ороондо оруулдаг гээшэ. Заахал ту...уудаhан жэжэ-божо адууе саг сооhь торднжо ...шэлhэниинь дары эмшэлдэг гуримтай. Өөhэдын ...бэлшээриин газартай, тэндэhээ унага, даагад, ...э эдюулхэ үбhэ тэжээл суглуулжа абадаг, ехэн...өөhэдөө хэдэг, ажахын теосоондо орохон адуу...агадануул лэ эрхим үрэ дүн туйладаг гээшэ. ...районой Витимэй совхозой Н. Ф. Кошелевой ...нэ талаар hайн жэшээ харуулна.

...шье республикын олонхи ажахынуудта адуун ...анда хүрэмэ түргэноор олошоруулагданагүй, ...ь биратай дээшэлүүлэгдэнэгүй. Зуун гүүн бүхэн...и унагад абтана. Нёдондо Баунтын, Ахын, Хэ...Захааминай, Сэлэнгын районуудай колхоз, сов...они баhан бүхы гүүнүүдэй аяар таби шахуу ...унага үгоогүй. Илангаяа унага, даагадай ха...жээлэй хангалтагүй муугаар эмхидхэгдэhэн дээ...ь олоор гарзална, ехээр туража, муудажа ...д, саашадаа ёhоор оодэлнэгүй. Үнгэрэгшэ жэл...айгша оной түрүүшын 3 hарада ажахынуудта ...0 гаран адуу морид гарзалаа.

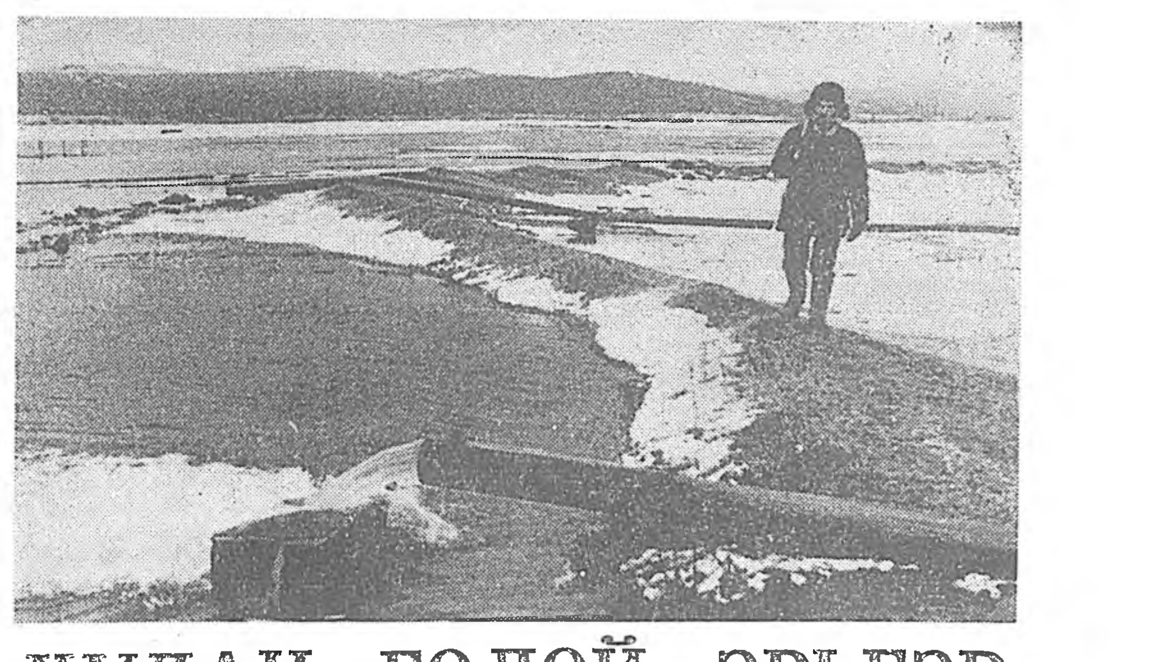
...уудай hүрэг соо гүүнүүдэй үсөөн, оройдоол ...ент байhанhаань боложо, адуу моридой тоо ...дэтэн олошорногүй. Манай республикын хүршэ ...ССР-эй ажахынууд түбхын түрүүн гүүнүүдые ...оо олон болгоhоной ашаар лэ адуугаа эрид оло..., иилээд ехэ адуунай мяха үйлэдбэрилнэ ха юм.

... жэлнүүдтэ республикын колхоз, совхозуудай ...о гүүнүүдэй тооe 40—45 процентдэ хүргэхэ, ...нhоо унага абадаг болохо, моридой, илангаяа ...га, даагадай гарзалалгые усадхаха гээшэ гол ...энээниие бэелүүлжэ шадаа hаа, манай ажахы...өөнэйхиhоо 35—40 процентээр ехэ адуунай мя...эрилдэг, гүрэндэ худалдадаг болохо аргатай

...оронoй адуушад арбан нэгэдэхи табан жэлэй ...рбадахи жэлдэ зуун гүүн бүхэнhөө ...70—75 унага абажа түлжүүлхэ,, бүхы адуу...1,5 мянганда хүргэхэ зорилготой. Илангаяа мүнөө ...овхозуудта шэнэ түл — унагадай түлэг абтажа ...адуушадай дунда социалис мүрысөө шэнэ ху...дэлгэрүүлхэ болонобди. Мүн тэдэнэй ажалда ...ниин халуун анхарал хандуулха, али болохо ту...узүүлхэ ёhотой. Саашадаа адуунай мяха худал...рид ехэ болгохын тула түрүү колхоз, совхозуу...эгээр мяхалиг сула үүлтэрэй адуу олошоруул.... Адуу үсхэбэрилгын бүхы технологиие мүнөө...лтэдэ хүргэхэ саг ерээ. Жэшээнь, гүүнүүдые ...олон болгохын тула тэдэниие мяханда тушааха, ...алда хэрэглэхэ ябадалые болюулха, селекцион...эри hайнаар эмхидхэхэ болоно. Унага, даагадые ...эхэнүүдhээнь hалгаажа, hайн харууhа, тэжээл...ад, 1—2 үбэлжүүлээд, мяханда тушаадаг болоо ...ан продукциин өөрынь үнэ сэн эрид хямдарха ...уу морид хээрын бэлшээридэ ябажа хоолойгоо ...hотой, тэдэндэ үбhэ тэжээл бэлэдхэhэнэй хэрэг...тоолодог зарим ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, ...ыдые зүб гэхын аргагүй.

...барини ашаг үрые түргэноор дээшэлүүлхын ...ушадай бригада, звенонуудые хамтын подрядай, ...осооной гуримда оруулха саг ерээ. Ходо суг...жэ, бэе бэедээ дадаhан, үсөөн хүнтэй эдэ кол...ые хамтын подрядай гуримда оруулжа, бүхы ...өөhэдтэнь даалгаад, хэрэгтэй юумээр хангаад ..., гаргаша багатайгаар ехэ продукци үйлэдбэ...илгые амжалтатайгаар бэелүүлхэ байна.

...hүрэгоо ажахынуудайнгаа ёhотойл баялиг, ашаг ...ай hалбари болгохын түлөө тэмсэел. Тиигэжэ ...ын адуушад КПСС-эй ЦК-гай майн болон но...1982 он) Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые, СССР-...хоолой программые бэелүүлхэ хэрэгтэ өөhэдын...о хубитые оруулха зэргэтэй.

БУРЯАДАЙ АССР-60

ЭРХИМЛЭГШЭДЭЙ АЛХАМУУД

— Манай тоннельнэ 11-дэхи отрядай коллектив 1974 оной февралиин 4-дэ эмхидхэгдэжэ, Буряадай участок дээрэ хамагhаа түрүүлэн БАМ-ай барилга эхилээ бэлэй. Бидэ Хурамхаанай районой Уланхаэн нютагhаа Хойто-Муяын хаданууд хүрэтэр, Байгалай хойто эрьеhээ Байгалай хаданууд хүрэтэр самсаал сабшаhан, Северомуйск, Тоннельный, Гоуджекит, Гранитный посёлогуудай hуури табижа, тоннельнүүдэй барилга эхилээ hэмди. hаяшаг коллективнай юhэн жэлэйнгээ ойе баяр ёhолоолой оршон байдалда тэмдэглэбэ. Энэ хугасаа соо 5 километр тоннель барилсаhан, 4 километр тоннель шэрээмээр бүхэлhэн байнабди. Дүн хамта 112 миллион түхэриг мүнгэ юhэн жэлэй туршада ашаглаабди, — гэжэ тус колоннын начальник А. Е. Подшивалов мэдүүлбэ.

Тоннельнэ 11-дэхи отрядай коллектив эрхим түрүү ажалаараа Буряадай участогай хүдэлмэришэдэй дунда мэдээжэ болоhоор үнихэнэй ааб даа. Хойто-Муяын хаданууд доогуур 15 километр утатай тоннелиин барилга түрүүлэн эхилээд, байгаалиин олон бэрхэшээлнүүдые зоримгойгоор дабажа, гранит шулуу, хэзээдэшье гэдэдэггүй газар малтан метр метрээр урагшаал дабшадаг бэлэй. Түрүүшээр hарадаа 30—40 метр тоннель малтагдадаг hэн. Удаань 40—50, заримдаа 60 метр хүрэтэр тоннель малтадаг болоо. Социалис Ажалай Герой, бэрхэ проходчик В. Р. Толстоуховай хүтэлбэрилдэг бригадын коллектив hарадаа 171 метр хүрэтэр тоннель малтажа, үшөөл hайн үрэ дүн туйлаха арга боломжын бии байhые гэршэлэн харуулжа байнхай.

Ажал хэрэгээ hайн мэдэдэг эрхим түрүү хүдэлмэришэд тоннельнэ 11-дэхи отрядай коллективтэ олоор урган гараа, гаранашье. Аха дүүнэр Петр Евгений Четверниктэн, И. Барта, Ленинскэ комсомолой шангай лауреат В. Прокушев, Буряадай АССР-эй габьяата барилгашан В. А. Безридный, И. Залуцкий, Б. Балданов БАМ-ай барилгын түрүүшын үдэрhөө ажаллажа, баян дүршэлтэй болонхойнууд. Эдэнэр эрхим түрүү ажалай үльгэр жэшээ харуулжа, олоной hайшаал магтаалда хүртэнэ, хамтын хэрэгтэ хубитаяа оруулалсана. Ажалай түрүүшүүлэй жэшээгээр хүдэлhэн бэшэшье олон хүдэлмэришэд даабаряа үлүүлжэ үндэр бүтээсэ туйладаг заншалтай.

— Манай отрядай коллектив үнгэрhэн жэлэй даабариhаа гадуур 3 миллион түхэригэй барилга хээ hэн. Бидэ 1150 метр тоннель малтаха даабаряа 1180 метртэ хүргөө hэмди. Байгша оной нэгэдэхи кварталай даабариhаа гадуур 300 мянган түхэригэй барилга хэжэ, амжалтаяа улам арьбадхажа байнхайбди. Түрүүшын хахад жэлэй даабари болзорhоонь урид дүүргэжэ, Буряадай АССР-эй 60 жэлэй ойн баярай hайндэртэ зорюулан абаhан уялгаяа бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө бүхы коллективээрээ тэмсэжэ байнабди, — гэжэ А. Е. Подшивалов мэдүүлнэ.

Буряадай участогай үнинэй коллективүүдэй нэгэн 11-дэхи тоннельнэ отрядай коллектив Хойто-Муяын хаданууд доогуур 15 километрэй тоннель малтаха хүдэлмэридэ тон эдэбхитэйгээр хабаадажа, бага бэшэ ажал хээ, хэнэшье. Энэ тоннелиин барилгые гүрэнэй хараалhан болзорто эрхим шанартайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулалсажа байна.

Отрядаймнай коллектив байгша ондо 7 миллион түхэригэй барилга хэхэ даабаритай. Нэгэдэхи кварталай даабари болзорhоонь урид дүүргээбди. Жэлэйнгээ даабариие мүн лэ амжалтатайгаар бэелүүлхээр шиидэhэн хүдэлмэришэднай хаба шадалаа харуулан ажаллажа, hайн үрэ дүнгүүдые туйлана, — гэжэ А. Е. Подшивалов хэлэнэ. Тус отрядай коллектив үндэр бүтээсэтэ ажалаараа суурхажа байhаар.

К. ЖАМЬЯНОВ.

УЛААН ТУГ БАРЮУЛАГДАА

Хоринн райондо hү ехээр hааха талаар эмхидхэлэй хүдэлмэри малшадай дунда үнгэргэгдэдэг, социалис мүрысөөнэй үрэ дүнгүүд hара бүхэндэ гаргагдажа, зүбшэн хэлсэгдэдэг, түрүү hуури эзэлhэн фермын коллективтэ дамжуулгын Улаан туг барюулагдадаг заншалтай болонхой. hара бүриин табанда «малшадай үдэр» үнгэрэгдэдэг юм.

Энэ үдэр районой хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд түрүүтэй малшадай социалис мүрысөөнэй үрэ дүнгүүдые согсолжо, малай гүүртэ, отара, фермэнүүдтэ ошожо, үнгэрhэн hарада хэнэй ямараар хүдэлhые хөөрэжэ үгэдэг байна. Малшад үнгэрhэн hарынгаа ажалай дүнгүүдые, ямар hү hаалиин фермэ, хэн hаалишан, тугалшан, малшан, адуушан социалис мүрысөөндэ хэды шэнээн амжалта туйлажа, район, совхоз соогоо эрхимлээб гэжэ hонирхонгүй яахаб. Мүн энэ ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд байлсадаг. Суглаанай hүүлээр концерт харуулагдадаг, малшадай эрилтэ хангахаар автолавка, парикмахер, медицинын, аптекын түлөөлэгшэд ерэлсэжэ, эдэнэрэй урма зоригыень бадаруулдаг, эршэтэ ажалда зоригжуулдаг юм. Партиин табиhан Эдеэ хоолой программые бодото дээрэнь бэелүүлхэ хэрэгтэ hарадаа нэгэ удаа үнгэргэгдэдэг «Малшадай үдэр» ехэхэн нүлөө үзүүлдэг байна.

Март hарын дүн hаяхан согсологдожо, баhал нимэ үдэр үнгэргэгдөө. Район соогоо hү hааха талаар мүрысөөндэ түрүүлhэн «Георгиевский» совхозой Георгиевкын hү hаалиин фермын (бригадирынь Н. К. Мухутдинов) коллективтэ партиин райкомой, райгүйсэдкомой дамжуулгын Улаан туг барюулагдаа.

hү hаалиин коллективүүдэй социалис мүрысөөндэ хоёрдохи hууринда гараhан Үлын совхозой Баруун-Хасууртайн hү hаалиин фермын малшад (бригадирынь нүхэр Х. Ц. Митыпова) районой Хүндэлэлэй самбарта бэшэгдэбэ. Игэжэ районой hаалишад, үхэршэд, хонишод, адуушад республикынгаа алдарта ойе ажалай бэлэгээр угтажа ябана.

Д. ДОРЖИЕВ,
худөө бэшэгшэ.

ЗУУТАНАЙ ЗЭРГЭДЭ

Эгээл энэ үдэр Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой контородо ажахын ахамад зоотехник Геннадий Чойдебаевич Чойдоповтой уулзажа, эхэ хонидой хурьгалха харюусалгатай хаhын хэр үнгэржэ байhан тухай тэрээндэ хэдэн асуудалтайгаар хандахадамнай:

— Яhала бараг гэхэдэ болохол даа. Байгша ондо колхозой хонишод 13227 эхэ хониноо бүхыдөө 11609 хурьга абаад түлжүүлжэ байна. Энэмнай зуун эхэ хонин бүридэ тоолоходо, 87 хурьган болоно гээшэ. Иигээд лэ хонидой түл абалга дүүрэнтэбэ. Энэ жэлэй харюусалгатай каhада эрхим бэлэдхэлтэйгээр хүрэжэ ерээ hэмди. Манай 6 хонишод зуутанай зэргэдэ гаранхай. Эдэнэй дундаhаа ажахын дүршэлтэй хонишон, Буряадай АССР-эй габьяата малшан Ринчин-Доржо Цыреновичч Цыреновэй даадаг бригадынхид зуун эхэ хонин бүриhөө 117,8 түл абажа, социалис мүрысөөндэ эрхимлээ. Энэ нүхэрэй ажалтайнь ошожо танилсагты, — гэжэ бидэндэ дурадхаба.

Тиигэжэ ахалагша хонишоной үбэлжөөндэ зорижо ошобобди. Эндэ хүрэжэ ерэхэдэмнай, эхэ хонидой байрэ холоhоо сайран харагдаха юм. Газаа досоонь аргагүй сэбэр, ажалша хүнэй байдаг газаэ гэжэ гансата мэдэхээр. Түрүү коллектив бүхыдөө 612 эхэ хони харууhална. hүүлэй дүнгөөр 820 хурьган абтанхай, гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлэгдэжэ байна.

—Хониднай февраль hарын 15-hаа хурьгалжа эхилээ hэн. Мүнөө эдэмнай түрэжэ дүүрэнтээ. Үшөө хорёод хонид хурьгалхаар хүлеэгдэнэ. Ахалагша хонишон албанай хэрэгээр хото ошонхой. Би орондонь хүдэлжэ байнаб. Түл яhала hайнаар абтаа. Эхирнүүдшье олон. Эхэнүүдынь яhала пүтэй, хурьгадаа садхаажа яданагүй, — гэжэ ахалагша хонишоной туhалагша Жамбал Санжиевич Гурожапов бидэндэ тайлбарилна.

Эндэ хурьгашадаар Надежда Пагбаевна Гурожапова, комсомолшууд Цырендоржо Жапов, Пурбо Намсараев гэгшэд ажаллана.

Манай эндэ ерэхэдэ, эдэнэр хурьгадай байра соо хүдэлжэ байба. Зариманиинь hүрэг хонидтоо үбhэ, зеленко хуhамаг хооробуудта гаргажа тараана, бэшэниинь абаhан хурьгадаа эхэдэнь табижа хүхүүлнэ. Байра соо ороходо, хони, хурьгадай шэхэ дүлиирмэ маарадлаан. Хурьгадаа хүхүүлжэ садхааhанай удаа эхэнүүдыень байраhаань гаргажа, үбhэ урuhэн хорёодо оруулжа хооллуулна.

— Энэ жэлдэ түл абаха социалис уялгаяа амжалтатай бэелүүлээбди. Үбhэ тэжээлээршье бараг үбэлжөөбди. Сакманщигуудаар hайн хүнүүд хүдэлөө,—гэжэ тэрэ хөөрөөгөө үргэлжэлүүлнэ.

Ахалагша хонишон түрэл нютагтаа табадахи жэлээ хонин hүрэг эрхилжэ ябана. Тэрэнэйнгээ дүрбэн жэлыень зуутанай зэргэдэ гаража, ажахынгаа «чемпион» болоhон байха юм. Анхан тэрэ механизатораар хүдэлhэн намтартай.

Тус бригада яагаад имэ үндэр үрэ дүн туйланаб гэхэдэ, нэгэдэхеэр өөhэдөө үбhэ тэжээл бэлэдхэдэг юм. Жэл бүри 900-аад центнер үбhэ, 700 центнер зеленко нөөсэлнэ. Хоёрдохёор, намартаа хонидоо бэлшээридэ үдэр, hүнигүй манадаг, үбэлдөөшье тарялан дээрэ бэлшээдэг шүү. Иигэжэ харууhалhан мал түхэреэн жэлдэ хүшэ тамараар hайн, ашыень харюулдаг ха юм. Эдэ бүгэдэ ахалагша хонишоной үргэhэ нойргүй хүдэлhэнэй аша үрэ мүн болоно.

Д. ДОНДОКОВ.
Зэдын район.

ХУДАН ГОЛОЙ ЭРЬЕЭР

Репортаж

Сродой Адаг хүрэжэ ерэхэдэмнай, Худан голой зүүн эрье талын сабшалан дээрэ бүлэгдэжэ, гаргагдаhан уhан аяар холоhоо сайража харагдаха юм. Энэ 700 гектар сабшалангые бүлүүр дүрбэн станци, уhа сасадаг ДДН-70 түхэлэй хоёр түхеэрэлгэ үдэр hүнигүй уhална.

Зүүн Бэе гэжэ газарта 337 гектар нуга сабшалан бии юм. Энэ газарые ажахын түрүү луговод, КПСС-эй гэшүүн Захартын Шагбиевич Кашаповай хүтэлбэрилдэг коммунис ажалай коллектив гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэhэн звено харууhална. Тус звенодо табан хүн хүдэлдэг юм.

— Бидэ 337 гектар нуга сабшалангаа хоёр-гурба дахин үндалуулха түсэбтэйбди. Газараа уhалхадаа, бүлүүр станцинуудаа таhалгаряагүй нүүлгэжэ байгаад хүдэлгэдэг гуримтайбди. Үнгэрэгшэ жэлдэ эндэhээ гектарай 25—30 центнер үбhэ сабшажа абаа hэмди. Байгша ондо 5500 центнер ногоо хуряажа абахаар хараалнабди,—гээд луговод Захартын Шагбиевич манда хөөрэнэ.

«50 лет Октября» совхозой луговодууд сабшалан, тарялангаа уhалхаhаа гадна наг шэбхэ болон минеральна үтэгжүүлгэнүүдые хүсэд хүрэхөөр оруулна. Район соогоо мэдээжэ болоhон эхэнэр механизаторнуудай тракторна бригада бүтээсэтэйгээр ажаллана. Бригадираар республикын габьята механизатор Цырендоржо Санжиевич Гармаханов хүдэлдэг юм. Бүхыдөө эндэ найман трактористнар даалгагдаhан оньhон техникэеэ бүтээсэтэйгээр хүдэлгэдэг байха юм. Тэдэнэр габшагай гурбан hарада эршэмтэйгээр ажаллаха гэhэн зорилго урдаа табинхай. Дүй дүршэлөөр баян механизаторнууд Евдокия Нимаева, Минор Гарифулина, Бадмаханда, Будаханда Цыбикованууд, Людмила Гончарова гэгшэд ажалдаа үльгэр жэшээ харуулан хүдэлнэ.

Куузинку гэжэ ургамалай таригдаха газарые СМП-75/100 түхэлэй бүлүүр станци үдэр, hүнигүй уhална. Агрегадай машинистнар Алексей Иванов, Цыденжаб Цыбиков гэгшэд ута соргоор сасаран гараhан уhыень талмай дээгүүр тараажа урадхуулна.

Үнинэй машинист Николай Павлович Соловьев Зүүн Бэеын сабшалан дээрэ арбадахи жэлээ хүдэлжэ байна. Эндэ залуу машинистнар Владимир Бастуев, Цыденбал Борохитов гэгшэд уhалуури дээрэ онсо шалгарна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: СМП-50-80 түхэлэй бүлүүр станциин машинистнар В. Базаров, Ц. Борохитов; Худан голой зүүн эрьеын сабшалангай газар нэмжынэ; луговод Захартын Кашапов;

С. БАЛДУЕВАЙ фото.
Хэжэнгын район.

Шэнэ ТАСС онин

РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ САГ ҮРГЭЛЖЫН КОМИССИНУУДТА

БАСАГАДТА—ХҮДЭЛМЭРИШЭДЭЙ МЭРГЭЖЭЛ

...нүүдэй ажалай ба ...байдалай, эхэ ба үхи... хамгаалха асуудал... РСФСР-эй Верхов...эй комиссиин апре...-да Москвада боло...раан дээрэ респуб... техническэ мэргэжэ... училищинуудта басага... үргэноор хабаа... зорилгонууд зубшэн ...лсэгдэhэн байна. Мүнөө үедэ ПТУ-нуудта 600 мэргэжэлээр хахад миллионhоо дээшэ басагад hурана гээд тэмдэглэгдээ. Тэдэнэй hурахын тула муу бэшэ эрхэ байдал байгуулагданхай. hүүлэй жэлнүүдтэ олохон училищинуудай hуралсалай-материальна бааза hайжарhан, тэдэнэй хүтэлбэрилхы ба инженерно-багшанарай кадрнуудай шанарай бүридэл дээшэлhэн байна. hурагшадай бүлэгүүдые hурган хүмүүжүүлхээр ажалша коллективүүдэй хүдэлмэриие хүгжөөхэ, үйлэдбэриин практика ашаг үрэтэйгээр эмхидхэхэ талаар базова предприятинууд болон техническэ мэргэжэлэй училищинуудай хамтын хүдэлмэри эдэбхитэйгээр ябуулагдана. 1980—1982 онуудта мэргэжэлтэй 300 мянганhаа дээшэ хүдэлмэришэд-басагад бэлдэгдэжэ, арадай ажахыда эльгээгдэhэн байна.

Депутадууд хэдэ хэдэн шүүмжэлхы ажаглалтануудые хээ. Үгэ хэлэгшэдэй тэмдэглэhэнэй ёhоор, РСФСР-эй Госпрофобр, зарим министерствэнүүд болон албан зургаанууд, арадай депутадуудай нютагай Соведүүд техническэ мэргэжэлэй училищинуудта басагадые үргэноор хабаадуулха, тэдэнэртэ гэр байрын ба соёлой hуудал байдалай эрхэ байдал байгуулха талаар шухала хэмжээнүүдые абанагүй.

Эдиршүүлые мэргэжэлээ эртээнhээ шэлэн олгуулха талаар хүдэлмэри hулаар ябуулагдана. Училищинуудта орожо, хүдэлмэришэнэй мэргэжэл олгуулха талаар олохон hургуулинуудта, илангаяа хүдөөгэй hургуулинуудта басагадай дунда хүдэлмэри ябуулагданагүй, эхэнэрнүүдэй мэргэжэлнүүд дэлгэрүүлэгдэнэгүй. Предприятинуудай, барилгануудай, колхоз, совхозуудай зууршалгаар техническэ мэргэжэлэй hургуулинуудта басагад үсөөн ородог.

Тиигэжэ hүүлэй жэлнүүдтэ училищинуудта бүд нэхэлгын, хүнгэн промышленностьда ба бусад хэдэ хэдэн hалбаринуудта, барилгада ба хүдөө ажахыда эхэнэр хүдэлмэришэдые бэлдэлгэ хороhон байна. Гэхэтэй хамта министерствэнүүд болон албан зургаанууд, олохон нютагай Соведүүдэй гүйсэдкомууд, предприятинуудай, эмхи зургаануудай, ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд техническэ мэргэжэлэй училищи дүүргэhэн басагадые үйлэдбэридэ тогтоожо хүдэлгэхэ талаар шухала хэмжээнүүдые абанагүй. Залуу хүдэлмэришэдтэ мэргэжэлээрнь ажал үгэхэгүй, хара хүдэлмэридэ хэрэглэхэ ушарнууд үсөөн бэшэ.

Техническэ мэргэжэлэй hургуулинуудта басагадые абалгые үргэдхэхэ талаар нэмэлтэ хэмжээнүүдые зохёожо бэелүүлхэ гэжэ техническэ мэргэжэлэй hуралсалай талаар РСФСР-эй гүрэнэй комитедтэ баталан абаhан шиидхэбэри дотороо комисси дурадхаа. Тобшолон хэлэбэл; агропромышленна комплексдо, илангаяа мал ажалда, тэрэшэлэн хүдөөгэй хүн зониие хангаха hалбарида мэргэжэлтэй хүдэлмэришэд басагадые бэлдэлгэдэ горитой анхаралаа хандуулаа. ПТУ дүүргэhэн басагадые ажалда оруулха, тэдэнэй мэргэжэлые дээшэлүүлхэ асуудалнуудые саг үргэлжэ хараадаа байлгаха гэжэ заагдаа. Училищинуудай hуралсалай-материальна баазые хүгжөөхэ ба бэхижүүлхэ талаар hалбариин министерствэнүүд болон албан зургаануудтай хүдэлмэри эдэбхижүүлхэ, предприятинуудай, экономическа болон социальна хүгжэлтын түсэбүүдтэ эдэ асуудалнуудые оруулха гэжэ дурадхагдаа.

Училищинуудай хамтын байрануудта ажаhуудаг басагадай hуудал байдалые hайжаруулха, тэдэнэрэй дүрбэн тэгшээр хүгжэхын тула эрхэ байдал байгуулха, соёлой эрилтэнүүдые хангаха шухала.

РСФСР-эй хэдэ хэдэн министерствэнүүд болон албан зургаануудай нэрээр тодорхой заабарнуудые комисси баталан абаhан байна.

(ТАСС).

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ОЙН БАЯРЫЕ УГТУУЛАН

Мүнөө жэл республикынгаа 60 жэлэй ойе һайндэрлэхэмнай. Ушар иимэһээ энэ түүхэтэ үдэрөө нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө ехэ бэлэдхэл хаа хаанагүй хэгдэжэ байна. Манай районно партийна организаци ябуулжа байгаа эмхидхэлэй болон ниитэ-политическэ бүхы хүдэлмэриеэ энэл хэрэгтэ зорюулна гэжэ тэмдэглэхэ шухала.

Һүүлэй жэлнүүдтэ экономикын болон соёлой байдалда нилээд ехэ хубилалта туйлагдаа гээшэ. Хүдөө ажахын гол һалбари болохо мал ажал эрхилхэ хэрэг нилээд урагшатай байгаа. Ниитын адууһа малай тоо толгой олошорһон, үүлтэрынь һайжарһан, ашаг шэмэнь дээшэлһэн байха юм. Жэшээнь, ганса үнгэрһэн жэлдэ үхэр 23 процентээр, хонин 14 процентээр олошороо. Мяха абалга энэ үедэ 11 процент, һү — 30 процент, ноохо—10 процент ехэ болоһон зэргэтэй. Газар элдүүрилгын агротехникэ яһала гуримшуулагдаа. 38 мянга гаран гектарта 49 севооборот тогтоогдоод байна. Газарай хүрьһэнэй хуурай һалхинһаа боложо гэмэлтэхэ ушарые хизаарлаха хэмжээ ябуулганууд үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэнэ.

Район дотор ажахын, соёлой барилга олоор бодхоогдоһон байна. Ганса 1982 ондо хоёр квартиратай 50 гаран, мүн аптекэтэй, юһэн квартиратай байрын гэрнүүд, 90 үхибүүдэй байха хүүгэдэй саад, арба мянган тахяагай шубуунай фабрика ашаглалгада тушаагдаа. Уланхаанда, Барханда спортивнэ зал болон бусад хэдэн социально-соёлой байшангууд бодхоогдоһон байха юм. Юрэдөө, үнгэрһэн жэлнүүдтэ район соо нилээд горитой барилга хэгдэһэн, хүн зоной һуудал байдал яһала һайжарһан, ажаллахада таатай зохид эрхэ байдал тогтоогдоһон зэргэтэй.

Гэбэшье республикын байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойн баярые һайндэрлэхэ энэ жэлдэ хэхэ бүтээхэ юумэн нилээд ехэ гэжэ тэмдэглэмээр. 1983 оной экономическа болон социальна хүгжэлтын түсэбэй ёһоор байгша ондо промышленна продукциин хэмжээн 142 мянган түхэригөөр, барилга-хабсаралгын хүдэлмэри 1,5 миллион түхэригөөр, һү абалга 5,9 процентээр, мяха — 23,9 процентээр, ноохо — 2,3 процентээр ехэ болохо жэшээтэй бшуу.

Эдэ зорилгонуудые хүсэндэнь хүргэхын түлөө районой ажалша коллективүүд мүнөө эрид шууд тэмсэжэ байнхай. Гэхэ зуура энэ жэлэй түрүүшын гурба һарын туршада туйлаһан амжалта хадаа республикын ойн баярые һайн үрэ дүнгүүдтэйгээр угтаха арга боломжотой байһые гэршэлнэ. Һү, мяха абаха, гүрэндэ худалдаха нэгэдэхи кварталай түсэб амжалтатайгаар бэелүүлэгдэв. Районой колхоз, совхозууд гүрэндөө 7000 гаран центнер һү, 2500 центнер мяха тушаагаад байна. Һахалиин, Аргатын, Уланхаанай совхозуудай хүдэлмэрилэгшэд энэ амжалтада хубитаяа горитойгоор оруулжа шадаа.

Промышленна предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэдэй ажал хэрэг мүн лэ урагшатай. Хурамхаанай леспромхозой, «Бурводстрой» трестын ПМК-гай коллективүүд үлэмжэ һайн хүдэлнэ. Ажалай эмхидхэлдэ түрүү онол арга, технологи үргэнөөр нэбтэрүүлһэнэй, үйлэдбэри эрхилэлгэеэ нарижуулан һайжаруулһанай, коллективэй хэрэгэй түлөө хүн бүхэнэй харюусалга ехэтэйгээр хандадаг байһанай аша туһа эндэ элеэр харагдана бшуу. Ажалай болон дүүргэлтын журам эндэ хуулитаар баримталагдана.

Жэшээнь, Хурамхаанай леспромхоздо модо бэлэдхэлэй бага комплексно бригаданууд томодхогдоһон, ажалай бригадна подрядай гуримда оруулагдаһан байха юм. Модо зөөлгын экипажнууд гурбан халаанай гуримаар хүдэлмэрилнэ. Тиихэдэ заһабарилгын мастерскойнууд ажалай шэнэ түлөөһэнэй гуримда оронхой. Тиигэжэ бүхы коллективэй, хүн бүхэнэй харюусалгань дээшэлнэ, моральна болон материальна урмашуулгын арга дүршэл наринаар баримталагдана. Хүдэлмэриин эсэсэй үрэ дүнгүүдһээ дулдыдамаар ажалай түлөөһэн тогтоогдоно. «Бурводстрой» трестын зургаан бригада коллективнэ подрядай гуримда оруулагдаад байна. Эдэнэр бүхы хүдэлмэриин 65 процентые бүтээнэ. Эдэ предприятинуудай хүдэлмэриин дүй дүршэлые КПСС-эй райкомой бюро һайшааһан, бусад коллективүүдэй ажабайдалда нэбтэрүүлхэ хэмжээнүүдые хараалһан байна.

Эдэ хоёр предприятинуудай дэргэдэ түрүү дүй дүршэлэй һургуули эмхидхэхэ зорилго тодорхойлогдонхой. Тобшолходо, социалис мүрысөө эмхидхэхэ, түрүү дүй дүршэл нэбтэрүүлхэ талаар район дотор зохимо арга боломжо тогтонижонхой гээшэ. Ажалай түрүү дүй дүршэлэй һургуулинууд, түрүүшүүлэй зүгһөө залуушуулда шефскэ туһаламжа үзүүлгэ, гээгдэнги коллективые даажа абалга гэхэ мэтын хэмжээ ябуулганууд ехэ аша туһатай зүйлнүүд болоно. Жэшээнь, Хурамхаанай леспромхозой комплексно бригадын бригадир, Социалис Ажалай Герой Василий Петрович Парамонов өөрынгөө һайн һэшхэлээр гээгдэжэ ябаһан бригадые даажа абаа һэн. Тэрэ дааһан коллективээ түрүүшүүлэй зэргэдэ гаргажа шадаһан байна бшуу.

Һахалиин совхозой Шаманкын һү һаалиин фермын дэргэдэ түрүү дүй дүршэлэй һургуули эмхидхэгдэнхэй. Энэ жэлэй эхиндэ эндэ зооветеринарна мэргэжэлтэдэй, МТФ-гэй бригадирнуудай, һаалишадай семинар үнгэргэгдөө һэн. Тэрэ һуралсалда хабаадагшад фермын коллективэй ажалай эмхидхэлтэй, һуудал байдалтай танилсаһан байха юм. Фермын һаалишад энэ жэлдэ бэелүүлхээр дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга абанхай. Тэдэнэр хэлэһэн үгэдөө хүрэнэ гэжэ тэмдэглэхэ шухала. Эндэхи малшад түрүүшын кварталда һү һааха, гүрэндэ тушааха даабаряа нилээд үлүүлээ бшуу.

Фермын коллективэй амжалтын эшэ үндэһэниинь хаанаһаа, юунһээ һэбагша татанаб гээд асуултай болохо. Сэхыень хэлэхэдэ, эндэхи байра байдалынь бусадайхиһаа үлүү һайн бэшэ. Магад муушагшье байжа болохо. Үнэхөөрөөшье, фермын байрануудые шэнэдхэн заһабарилхаар болошонхой, тэрэшэлэн ёһотой тэжээлэй цехтэй боложо шадаагүй байха юм. Имагтал малшадай өөһэдынь эрмэлзэл, ехэ харюусалга, урдахи уялгаяа гүн сэдьхэлһээ мэдэрһэн ушар иимэ хүшэр байдалые дабажа шадана бшуу. Эндэхид зоотехническэ заабаринуудые жэншэдгүй дүүргэдэг, малайнгаа байрануудые ходо арюун сэбэр, хуурай, дулаан байлгадаг, тэжээлээ шанартайгаар буйлуулдаг. Абаһан тугалнуудаа тон анхаралтайгаар харууһалдаг, тиигэжэ бүгэдыень бүрин бүтэнөөр түлжүүлдэшадабаритай.

Республикын районуудай нэрээр соносхогдоһон «Габшагай ажалай 18 недели» гэһэн уряатай мүрысөөе малшадай коллективүүд үргэнөөр дэмжэһэн байна. Энэ мүрысөөнэй ябаса тухай мэдээсэлнүүд районой «Хурамхаанай галнууд» газетын хуудаһануудта таһалгаряагүй толилогдожо байдаг юм. Тиихэдээ ямар нэгэн районой нэрээр үнгэргэгдэһэн габшагай ажалай неделиин дүн согсолходоо, тэрэ районойнгоо амжалта, ажал хэрэг тухай уншагшадтаа үргэнөөр мэдээсэхые хүсэдэг гээшэбди.

Иимэ уряатайгаар соносхогдоһон мүрысөөндэ Һахалиин совхозой Шаманкын, Хурамхаанай совхозой Гамбал Нугын МТФ-нүүдэй коллективүүд нэгэнтэ бэшэ илаһан байна. Һаалишад сооһоо Дэрээнэй совхозой Евдокия Жамьяновна Дармаева, Һахалиин совхозой Нина Михайловна Тихонова, Валентина Михайловна Меньшикова, Уланхаанай совхозой Ханда Сэмбаевна Дашиева, Мария Цыбиковна Очирова гэгшэд түрүү һуури эзэлдэг алдар солотой. Мүрысөөндэ илагшад районой газетын Хүндэлэлэй самбарта толилогдодог, тэдэнэй нэрээр Ажалай алдар солын улаан туг хиисхүүлэгдэдэг гурим тогтонижонхой.

Энээн шэнгеэр район соо мүндэлһэн шэнэ үүсхэлнүүд, һайн жэшээнүүд олон. Угтамжын түсэб, мэргэжэлтэдэй зохёохы уялга абалга, материал, электрын элшэ болон түлишын зүйлнүүдые алмаха, арьбалхын түлөө тэмсэл, һурган хүмүүжүүлгэ, ухаалан зохёолго болон уралан нарижуулгын түлөө хүдэлөөн гэхэшэлэн коллектив бүхэндэ үргэнөөр дэлгэрэнхэй гээшэ. Эдэ бүгэдэн хадаа үйлэдбэриин байдалые һайжаруулха, бүтээһэн продукциин шанар дээшэлүүлхэ, ажалшадай эдэбхи хүгжөөхэ ябадалда гүнзэгыгөөр нүлөөлдэг үүсхэхы удха шанартай хэмжээ ябуулганууд болоно гэжэ онсолон тэмдэглэмээр.

Республикын байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойе угтажа байһан энэ үедэ район дотор социально-соёлой хүгжөөлгын программа бэелүүлэгдэхээр хараалагданхай. Мэнэ һая Барханда спортын ордон нээгдээ. Энэл жэлдэ Элһэндэ спортивна зал барилга дүүргэгдэхэ юм. Тэрэшэлэн тосхон һууринуудые болбосон түхэлтэй болгохо, модо тариха, районой соёлой ба амаралтын паркые шэнэдхэн заһабарилха, харуулан ойлгуулха зүйлнүүдээр шэмэглэхэ талаар ехэ хүдэлмэри ябуулагдажа байна.

КПСС-эй райкомой бюрогой, арадай депутадуудай районно Соведэй гүйсэдкомой хамтын шиидхэбэриин ёһоор Буряадай АССР-эй 60 жэлэй ойдо зорюулагдаһан экономикын болон соёлой үдэрнүүд үнгэргэгдэжэ эхилээ. Иимэ үдэрнүүд түрүүлэн ажахынуудай, предприятинуудай түб һууринда, эмхи зургаануудта, удаань районой центртэ эмхидхэгдэхэ зэргэтэй. Энэ хэмжээн хадаа соёл гэгээрэлэй хүдэлмэриие һайжаруулха, арадай оюун бэлигые улам хүгжөөхэ, хүдөө нютагуудтахи соёлой эмхи зургаануудай ажал ябуулгые эдэбхижүүлхэ хэрэгтэ олониитые элсүүлхы удхатай ехэ хүсэн боложо шадаха байһаниинь мэдээжэ. 1983 оной майн 20-до уран һайханай самодеятельностиин коллективүүдэй хабаадалгатай ехэ концерт табигдахаар түсэблэгдэнхэй.

Түүхэтэ ойн баярые угтажа байха үедэ район соо эмхидхэлэй, үзэл сурталай, ниитэ-политическэ ехэ хүдэлмэри ябуулагдажа байна. Буряадай АССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойе нэрэтэй солотойгоор угтаха хэрэгтэ эдэ бүхы хүдэлмэринүүд зорюулагдана.

В. БУДАЕВ,
КПСС-эй Хурамхаанай райкомой секретарь.

МҮРЫСӨӨНЭЙ ТҮРҮҮ ЗЭРГЭДЭ

«ЗАЛУУРШАН НҮХЭРНАЙ»

Гусиноозёрско ГРЭС-эй барилга Бүхэсоюзна комсомольско барилга гэжэ нэрлэгдэнхэй. Ороноймнай хизаар бүхэнһөө комсомол зүрхэнэй уряагаар ерэһэн хүбүүд, басагадай залуу ульһатай габшагай ажалаар республикымнай ажахые мүнөө үе сагай үйлэдбэриин эрилтэнүүдтэ гүйсэд харюусамаар хангаха хүсэн түгэс ГРЭС баригдана. Олон олон залуу барилгашад ажалай түрүүшүүлэй зэргэдэ дабшан, баатар ажалаараа холо ойгуур суурхана.

Би тэдэнэй нэгэн тухай мүнөө хөөрэхэ хүсэлтэйб.

Электро-гагнууршан Сергей Сазановые 80-дахи онуудай комсомолшуудай бүрин эрхэтэ түлөөлэгшэ гэжэ хэлэлтэй. Тэрэ габшагай шанга ажалаараа «Востокэнергомонтаж» трестын хүдэлмэришэдэй дунда суурханхай. Ажалша бэрхэ, оролдосотой нэтэрүү, даалгагдаһан хүдэлмэридөө үндэр харюусалга мэдэрэн хандадаг, түрүү үзэл бодолтой хүбүүн гэжэ тэрээн тухай хэнһээшье асуугаа һаатнай хэлэхэ байха.

Сергей бүри һургуулида һуража байхадаа, оронойнгоо асари ехэ комсомол барилгануудаар һонирхожо, газетэ, журналда уншадаг, мүн комсомолшуудай баатар ажалаар омогорходог бэлэй. Тиимэһээ дунда һургуули дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр Гусиноозёрско ГРЭС-эй барилгада ерэхэдээ, зориһондоо хүрэбэб гэжэ ойлгоо һэн.

Серёжодо эрмэлзэлһээ бэшэ хүдэлмэриин дүршэл шадабари тиихэдэ байгаагүй. Тээд асари томо барилгада өөрынгөө хубитые оруулалсаха гэжэ шиидэһэн залуу хүбүүн ямаршье бэрхэшээл дабахаар, барилгашанай алишье мэргэжэл шудалхаар зоригжонхой һэн. Ахамад нүхэдынь тэрээндэ электро-гагнууршанай мэргэжэл шудалхыень дурадхаба. Тэрэ үедэ иимэ мэргэжэлтэй хүдэлмэришэд барилга дээрэ үсөөн һэн. Тиихэдэ комсомолец Сазанов барилгашанай энэ хүшэршье һаа, хүндэтэй мэргэжэл шудалжа эхилээ.

—Түрүүшээр хүндэл байгаа һэн,—гэжэ Сергей намда хөөрэнэ. — Дунда һургуулиин һүүлээр ерэһэн намда дүршэл гэхэ юун байха һэм даа. Энэ талаар мэдэсэшье үгы һэн аабза. Тиимэһээ би дабхар оролдосотойгоор хүдэлэгшэ һэм.

Зүб даа. Сазанов имагтал өөрынгөө оролдолгоор, һанаһан бариһанаа табихагүй үсэд нэтэрүү зангаараа гагнууршадай эрдэ нарин мэргэжэл шудалаа һэн. Ажалайнгаа һүүлээр үдэшэндөө техническэ литература, сборнигуудые үзэдэг, ахамад нүхэдһөө зүбшөөл заабари һурадаг һэн. Мүн суг хүдэлдэг дүршэлтэй бэрхэ нүхэдынь захяа заабаряараа туһалдаг, эрхим ажалаараа жэшээ харуулдаг һааб даа.

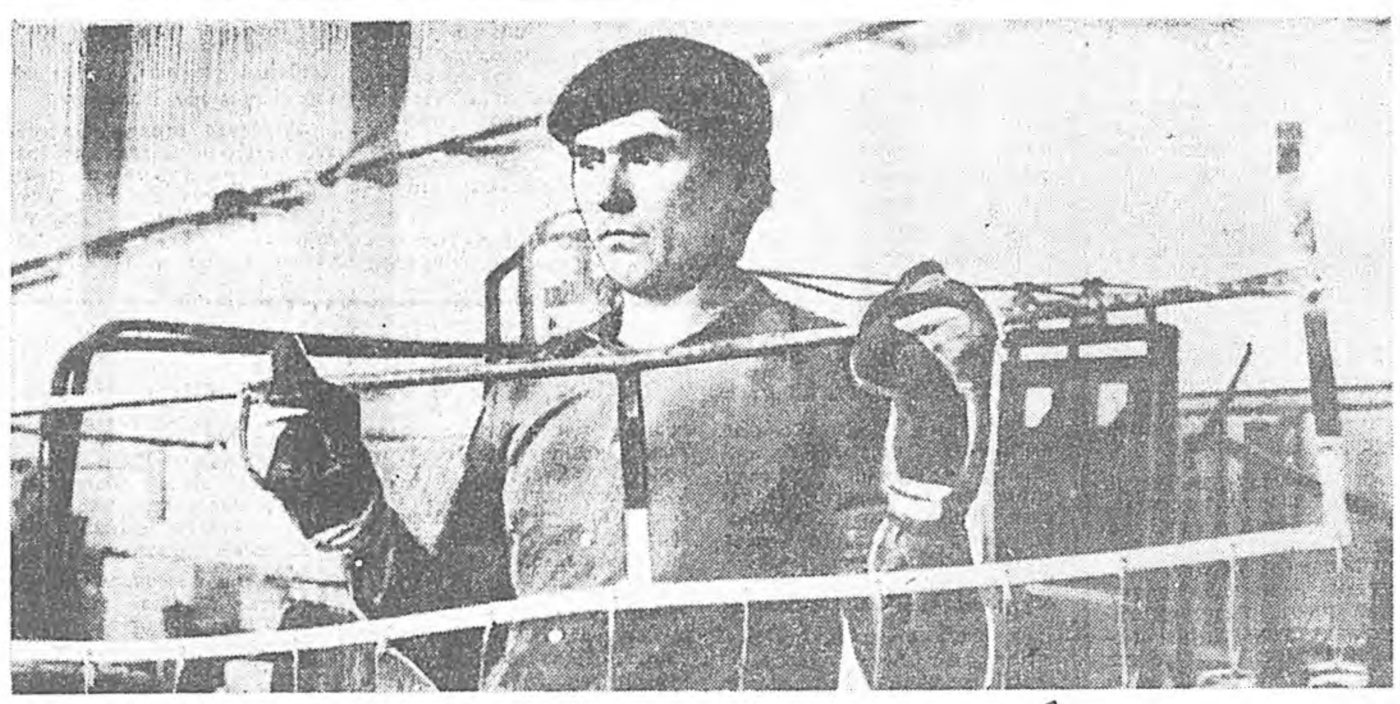
Удаань Серёжа сэрэгэй уялгата албанда абтаа һэн. Хоёр жэлэй туршада Эхэ оронойнгоо амгалан байдал сахижа ябахадаа, тэрэ нүхэдэйнгөө ажалаар һонирходог, мүн албанайнгаа һүүлээр түрэл коллективтээ бусаха тухайгаа тэдэнэртээ бэшэдэг бэлэй. Сержант Сазанов сэрэгэй албанһаа табигдажа, неделишье гэртээ һуунгүй түрэл болоһон коллективтээ хүдэлхөө ерээ һэн.

Үсэгэлдэрэй сэрэгшын ажалай намтар барилга дээрэ эхилбэ. Анханай өөрыгөө ямбалуулжа һураагүй, сэрэгэй албанда булад мэтээр хатуужаһан Сергей ааяма халуунийе, сагааран тооһорпоп хүйтэниинешье ядамаггүй дэбан, оролдосо, үүсхэл түгэс хүдэлдэг һэн. Удааншье сагай үнгэрөөгүй байхада, Сергей Сазанов дээдэ гарай мэргэжэлтэн гэжэ тодороо бэлэй.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй хоёрдохи жэлэй туршада комсомолец Сазанов эрхим һайнаар хүдэлжэ гараба. Үдэр бүриингөө түсэбүүдые 140—150 процент нэгэ жэгдэ дүүргэдэг энэ бэрхэ хүдэлмэришэн предприяти дотороо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ илагшадай зэргэдэ дабшаа. Тэрэнэй габшагай ажал тухай «дайшалхы хуудаһан» олон дахин гараһан байха. Тиихэдэ нёдондо Гусиноозёрскдо үнгэргэгдэһэн үйлэдбэриин түрүүшүүлэй слёдто С. Сазанов илагшадай тоодо оролсожо, эрхим залуу барилгашан гэһэн үндэр нэрэ зэргэдэ хүртөө һэн.

—Байгша жэлнай онсо илгаатай жэл. Юуб гэхэдэ, КПСС-эй XXVI съездын хараалһан асари ехэ түсэбүүдэй дүүргэлтые элирхэйлһэн гурбадахи гол жэл ха юм, —гэжэ Сергей хөөрөөгөө үргэлжэлүүлнэ. — Тиихэдэ Буряадай АССР-эй 60 жэлэй алдарта ойе угтахаа байнабди. Иимэ харюусалгатай үедэ бүришье һайнаар хүдэлжэ, ажалайнгаа бүтээсые үшөөшье дээшэлүүлхэ, тиигэжэ ажалай шэнэ амжалтануудтайгаар республикынгаа жабхаланта ойе угтаха, мүн түсэбтэ табан жэлэй гурбадахи жэлэйнгээ түсэбүүдые сүм дүүргэхэ гээшэ хүдэлмэришэн бүхэнэй нангин уялга...

«Востокэнергомонтаж» трестын участогай залуушуулай дунда республикын ойн баярта зорюулагдаһан социалис мүрысөөн жэлэй эхинһээ эршэдэнхэй. Мүрысөөнэй манлайда дабшагшадай зэргэдэ Сергей Сазанов бата һуури эзэлнэ. «Сазанов мэтэ хүнүүдые мүрысөөндэ илахань тон хүшэр,—гэжэ барилга дээрэ хэлсэдэг. — Габэшье ажалай түрүүшүүл габшагай шанга ажалаараа бусадта үльгэр жэшээ харуулдаг, хүсэ шадалаа элсүүлжэ, шэнэ амжалта туйлалгада зоригжуулдаг». Тиимэһээл Сергей Сазановые нүхэдынь хүндэлдэг, хүтэлбэрилэгшэдшье эгээл хүшэр хүдэлмэри даалгадаг байна ха юм. Тиимэһээл тэрэниие...

ЭЛШЭ ХҮСЭН АЛМАГДАНА

ЖДАНОВ. Ильичэй нэрэмжэтэ металлургическа заводто баригдажа байһан электростанци түлишэ гаргашалангүйгөөр 100 мянган хүн зонтой городые электрын элшэ хүсөөр хангажа шадаха байна. Һаяхан тэрэнэй гол түхеэрэлгэнь хабсаргагдажа дүүргэгдээ.

«3000-дахи» номерой прокатна стантай нэгэн доро тус станци баригдана. Юумэ хүргэдэг олон тоото түхеэрэлгэнүүдһээ гараһан уурал турбогенераторнуудые хүдэлгэхэ байна. Хэрэгтэй болоо һаань, энергетигүүд ноосэ котелнуудые хүдэлгэхэ аргатай юм. Эдэ котелнуудые хүдэлгэхын тула эндэшье түлишэ хэрэглэгдэхэгүй байна, юуб гэбэл, шэрэм хайлуулхада гараһан доменно газ түлишэ болгогдон хэрэглэгдэхэ зэргэтэй.

Дулаанай утилизационно электростанци (ТУЭС) предприятиие электрын элшэ хүсөөр хангалгые горитойгоор һайжаруулха юм.

НЮТАГТАА БУСАДАГ ГУРИМТАЙ

«Колхозой болон совхозой үйлэдбэриин бүхы участогуудые һайн бэлэдхэлтэй хүтэлбэрилэгшэдөөр, мэргэжэлтэдээр хангаха, тэдэнэй мэргэжэл шадабариие дээшэлүүлхэ, ажалһаа гаралга оролгые хорооха».
(СССР-эй Эдеэ хоолой программаһаа).

Армида албаяа дүүргэһэн сэрэгшэд Белоруссиин түрэл «Заветы Ленина» колхоздоо заабол бусадаг гуримтай болонхой. Энэ табан жэлдэ Столинско районоо запаста табигдаһан зуу гаран хүбүүд гэртээ бусажа ерээд, һанаандань таатай ажалда оронхой.

Ажахын парткомой дэргэдэхи комисси залуушуулые нэгэ газартань тогтоожо хүдэлгэхын тула ехэ юумэ хэдэг юм. Комиссиин гэшүүд нютагай һургуулинуудтай нягта холбоотой байдаг. Һургуулинуудта һурагшадай үйлэдбэриин бригаданууд эмхидхэгдэнхэй. Үргэн шэглэлэй механизаторнуудые, фермэнүүдтэ хүдэлхэ операторнуудые бэлдэдэг һургуулинууд хоорондын үйлэдбэриин комбинадта ахалагша классайхид һурадаг юм. Хүбүүд, басагадай мэргэжэлээ шэлэхэдэнь парткомой комиссиин гэшүүд туһалдаг. Дээдэ һургуулинууд болон техникумүүдтэ эльгээгдэхэ стипендиадуудые баһал тус комисси шэлэдэг, харин колхоз энэ хэрэгтэ мүнгэ номолдог.

Мүнөө хүрэшэ ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдөөр дэбжүүлэгдэһэн, урда тээнь колхознигууд байһан Н. Ярмолич, Г. Стемковский гэгшэд һуралсал-хүмүүжүүлгын тус һургуули гараһан юм. В. Апакович жиирэй тракторисһаа оньһожоруулагдамал отрядай начальник хүрэтэрөө ургаа. Эдэбхитэй уралан нарижуулагша Н. Богуш мал ажалай фермэнүүдэй механигаар томилогдонхой, һаалишан байһан Н. Ляшкевич зоотехник-селекционер болонхой.

— Манай ажахын үйлэдбэриин бүхы участогуудта дипломтой мэргэжэлтэд хүдэлдэг юм, — гэжэ колхозой парткомой секретарь Н. Микелевич хөөрэнэ. — КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он) Пленумэй һүүлээр кадрнуудай асуудалые бүри эдэбхитэйгээр шиидхэдэг болообди. Хожомынь найдамтай бэрхэ ахамад мэргэжэлтэдтэй, дунда зиндаагай хүтэлбэрилэгшэдтэй байхын тула ажахын мүнгөөр олон хүнүүдые һургуулида эльгээнэбди. Залуу мэргэжэлтэд эзэлэгдээгүй тушаалые орлохын түлөө конкурс үнгэргэдэг гуримтай. Табан жэлэй дүүрэтэр механизаторнууд болон малшадай 90 процентнь тусхай курсануудта һуража, мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлхэ юм.

Тиихэдэ колхознай болбосон түхэлтэй гэр байра олоор барина. Залуушуулай сүлөө сагаа һонирхолтойгоор үнгэргэхын тула оролдодогбди.

ҮДЭР БҮХЭНӨӨ ҮНДЭР УРГАСАДА

ҮРЭҺЭЕЭ ҮБШЭНҺӨӨ ҺЭРГЫЛЭЕ

КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он) Пленум дээрэ баталагдан абтаһан СССР-эй Эдеэ хоолой программа дотор ойрын сагта ороохо тараа ехээр хуряажа абадаг болохо, гээшэ хүдөө ажахын үндэһэн шухала зорилго болоно гэжэ онсолон хэлэгдэнхэй.

Тиимэһээ нэн түрүүн агротехническэ хэмжээ ябуулгануудые үргэнөөр хэрэглэжэ, ороохото ургамалнуудай ургасые дээшэлүүлхэтэй хамта, тэрэниие элдэб үбшэнһөө, хорото шумуулһаа, бөг болон буртаг үбһэнһөө хамгаалха хэрэгтэй. Республикын олохон ажахынууд жэл бүри энэ талаар нилээд хохидолдо ородог. Жэшээ болгон абабал, ороохото ургамалнуудта эгээл ехээр тараһан, ургасые айхабтараар гэмтээдэг үбшэнүүдэй нэгэн — головня болоно.

Энэ үбшэндэ зарим агрономууд һаналаа табидаггүй. Үнэндөө, головняһаа боложо, хоолосой горитой хубинь һаладаг. Тээд олохон туршалга, ажаглалтын дүнгөөр харахада, имагтал минии головняһаа боложо һалаһан хоолосуудые, тэрэнэй эшын гэмтэлгые тоолохо болоо һаа, аргагүй ехэ. Тусхайлбал, үрэһэнэй 0,3 процентнь головня үбшэндэ дайрагдаһан байгаа һаа, эсэстээ бүхы ургасын гээлтэ аяар 8.2 процентдэ хүргэгдэдэг юм.

Нёдондо хэгдэһэн апробациин актын ёһоор харахада, 46,2 мянган гектарай ороохото ургамалнуудай 22,9 мянган гектарынь 0,1—0,5 процент хүрэтэр энэ үбшэндэ дайрагдаһан байгаа. Илангаяа Сэлэнгын, Яруунын, Улаан-Үдын, Загарайн районуудай ажахынуудта иимэ байдал ушараа. Энэ юун дээрэһээ болоноб гэхэдэ, үрэһэнэй ороохон хордогдоошьегүй, зарим ушарта хордогдохо технологинь сахигдаашьегүй байшоо. Кабанскын районой Байгалай туршалга-үйлэдбэриин ажахын 300 гектарта таригдаһан «Онохойская-4» гэжэ сортын шэниисые шалгахада, 150 гектарынь головнягай тооһоор гэмтэһэниинь элирүүлэгдээ һэн. Үрэһэ бэлдэхэ, илангаяа эрхим репродукциин хүрэнгын ороохо тарилгын шанарта хүргэхэ хэрэгтэ Буряадай хүдөө ажахын эрдэм-шэнжэлгын институдай мэдэлэй ажахынууд дутагдалтай гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Ивалгын ОПХ-гай 106 гектарта тариһан «Неполегающий» сортын ешмээнэй үрэһэн 0,5—1,56 процент хүрэтэр головнягаар гэмтээгдэһэн байгаа.

Тиимэһээ ажахынуудай агрономууд үрэһэнэй ороохо тарилгада бэлдэхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулха ушартай. Мүнөө сагта үрэһэ хордохо хүсэ ехэтэй түхеэрэлгэнүүд элбэг болонхой. Гүрэн түрэмнай илангаяа мүнгэнэй үһа багатай, ажаллаһан хүнэй бэедэ һайн зүйлнүүдые — пентатиурам, гексатиурам гэхэ мэтые үргэнөөр гаргана. Химическэ аргаар үрэһэ хордоходоо, хара тарянай, ешмээнэй, обёосой, залаата болон ороохото ургамалнуудай ороохонойнь элдэб янзын головня үбшэндэ дайрагдахагүйн тула тэрэниие хэрэглэдэг юм. Һайнаар хордогдоһон үрэһэн түрүүшын үедэ ургахадаа бурлтадаггүй. Мүн эрхимээр хордогдоһон ороохоной хүрэнгэ хэдыдэ, ямар шанартайгаар хэһэнһээ сэхэ дулдыдадаг. Тарилгын эхилхэһээ урда тээ энэ хэрэгтэ эзэн ёһоор хандабал, амжалта заатагүй туйлагдаха.

Илангаяа обёосой, ешмээнэй үрэһэ саг сооль хордоходо ашаг үрэтэй байдаг. Тэдэниие тарилгын урда тээ хуурай препарадуудаар хордоходо ашаг үрэ үгэдэггүй. Юуб гэхэдэ, головнягай үрэнь хүшалтатай байдаг гээшэ. Тиимэһээ хуурай хорон тэрэниие һалгаажа шаданагүй ха юм.

Эрхим шанартай үрэһые (шингынь 16 процентһээ ехэ бэшэ) хордоходоо, энэ һараһаа хойшолуулжа болохогүй. Энэ талаар хоронойнгоо тусхай нормые һайн мэдэхэ ёһотой. Хэрбээ хорыень ехэдүүлбэл, үрэһэнэй шанарынь муудажа, ургасын гараса аалидадаг, багаар хэбэл, үбшэндэ дайрагдаха ушартай. Тиимэһээ тусхай түхеэрэлгэеэ хэды шэнээр хоро сасахыень һайса шалгажа үзэхэ, мүн лэ ажаллахадань анхаралаа хандуулха хэрэгтэй. Энэ хүдэлмэридэ тэрэнэй технологи болон элдэб аюул усалнуудһаа һэргылхэ дүримүүдые һайн мэдэхэ хүниие табиха ёһотой. Эдэнэр заатагүй медицинскэ шалгалта гараһан байха болоно. Мүн лэ тэдэнэр агрономой хүтэлбэри доро ажалаа хэхэ ушартай.

Энэ хүдэлмэри ябуулхадаа газаа тусхай талмай дээрэ, гэрнүүдһээ гол горхонһоо, худагһаа, малай байраһаа, эдеэ хоол болон тэжээлһээ 200 метр холо үнгэргэхэ ёһотой. Һалхитай үдэр тэрэниие хэжэ оггтолон болохогүй. Хордогдоһон үрэһые эдеэ хоолдо, малай, шубуудай тэжээлдэ хэрэглэхэнь хориотой юм. Тэрэниие хорото бодосуудтай жэшээлхэдэ хамаагүй. Тиимэһээ энэ хүдэлмэри тон харюусалгатай хэрэг болоно гээшэ. Байгша ондо нэгэшье килограмм хордогдоогүй үрэһэ тарижа болохогүй. Энээнэй түлөө ажахынуудай мэргэжэлтэд тэмсэхэ болоно.

К. ХАЛБАЕВ,
«Бурятсельхозхимия» нэгэдэлэй ургамалнуудые хамгаалха станциин начальник.

Зэдын районой Борьёогой совхозой хонишон Александр Доржиевич Сосоровой толгойлдог комсомол-залуушуулай бригада үбэлжэлгэеэ һайнаар үнгэргөө. Тэдэнэр даалгагдаһан 100 эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга абаад, түлжүүлнэ. Иимэ үрэ дүн туйлахань амар бэшэ байгаа ёһотой. Имагтал бэлэдхэл һайнтай байһаниинь энээндэ нүлөөлөө. Тиигээд оролдолгоньшье дэмы ошоогүй ааб даа.

Туһалагшад-шефүүд уялнаар хандажа, эзэдһээ ...лөө.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн ...) гашан О. Сосорова, хонишо... рова-Нимаева, ахалагша ... Сосоров, хурьгашанаар ... Үдэ станциин хүдэлмэри... калевич үхибүүдтэеэ.

А. ШОЙЖОЛ...

·ТАСС·АПН·
ДЭЛХЭЙ ДЭЭРЭ ЮУН БОЛОНОБ
·ПРЕСС-БЮРО·

НАЙРАМДАЛАЙ БА ХҮГЖЭЛТЫН ТҮЛӨӨ ... БЕЛЬГИИН НАЦИОНАЛЬНА ... ЭБ НАЙРАМДАЛЫЕ ХАМ... КОМИТЕДЭЙ УРЯАЛААР МОСКВА ... АСУУДАЛНУУДТА ХАРЮУСАХА ... АПН-эй КОРРЕСПОНДЕНТ ИГОРЬ ... НАЦИОНАЛЬНА КОМИТЕДЭЙ БЮРО... ДЕЛЕГАЦИИЕ ТОЛГОЙЛОГШО ... ХАНДАБА.

кетэнүүдые тараан тодхохые түсэблэжэ байhан бусад оронуудай хото городуудай мэрнүүдые уриhан байгаабди. Өөhэдыгөө ядерна буу зэбсэггүй зоно болгожо соносхохыень энэ конференцидэ хабаадагшад Баруун Европын бүхы хото городуудые, коммунануудые уряалhан байха юм.

байна. Тусхайлбал, 1981 онойхидо орходоо улам олон хүнүүдые октябрийн 23-да Брюссельдэ суглуулхые хараалнабди. Тиихэдэ 200 мянга гаран хүн тэрэнэй үйлсэ гудамжануудта гараа hэн.

«Евроракетэнүүдые» Бельгидэ тараан тодхуулхагүйень, эсэстээ Европые ядерна буу зэбсэггүй түби болгохоор туйлахыень Бельгиин правительствые уряалха гээшэ манай гол зорилго болоно.

ООН-ой Генеральна Ассамблейн hүүлэй сессинүүд дээрэ буу зэбсэгүүдые хуряаха, ядерна дайнай аюулые зайсуулан сараха талаар ехэ юумэн хэгдэhэн байна. Дэлхэйн бүхы хүн зоной hанал бодолые, хүсэл эрмэлзэлые буруу hүргэхын тула империализмын хархис хүсэнүүд бүхы шадалаа гаргажа байнхай. Энээнийе зайсуулан сараха гэhэн дэлхэйн арад зоной тэмсэлдэ ехэ хубитаяа оруулха гээшэ Бельгиин арадай гол зорилго болоно.

— Советскэ Союзай hүүлэй үедэ гаргаhан эб найрамдалта үүсхэлнүүдые ямараар сэгнэнэбтэ?

— Ямаршье талаhаа гараhан байбал, али бүхы үүсхэл хөөрэлдөөнүүдые амжалтатайгаар түгэсхэхэ гэhэн гол зорилготой байдаг гэжэ бидэ тоолонобди. Тиимэhээ hүүлэй үедэ СССР-эй гаргаhан эб найрамдалта али бүхы үүсхэлнүүдые халуунаар hайшаан дэмжэнэбди. Энэ хадаа урагшаа дабшалта хэхэ шухала алхам, шахардуу шанга байдалые hулаоуулхын, буу зэбсэгүүдые хуряахын тула шухала удха шанартай, ашатай туhатай нүхэсэл болоно гэжэ сэгнэнэбди.

Гэхэтэй хамта ондоо лагерьта ямар нэгэн алхамууд хэгдэнэ. Жэшээнь, мүнөө үедэ Холбоото Штадуудай булюу буу зэбсэгтэй болохо гэhэн эрмэлзэлые американ шажан мүргэлэй ажал ябуулагшад эрид буруушаана. Эдэнэй тэмсэлые бидэ hайшаанабди. Гадна бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал хангаха, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хуряаха, үгэсэ ойлголсожо, шахардуу шанга байдалые hулаоуулха талаар бэелүүлэгдэжэ байhан бүхы хэмжээ ябуулгануудые дэмжэнэбди. Ушарынь юуб гэхэдэ, эдэ бүгэдэ арадуудай аюулгүй байдалай түлөө, буу зэбсэгүүдые хуряахын түлөө, ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые үгы хэхын түлөө тэмсэлэй үедэ гол анхаралда абтахаёhотой гэжэ тоолонобди.

(АПН).

«ЕВРОРАКЕТЭНҮҮД» ...ХЭ АЮУЛТАЙ

«Евроракетэнүүдэй» Бельгидэ тараан тодхоогдохоор хараалагдаhан Флореннэдэ олоной хабаадалгатай жагсаал үнгэргэгдөө. Эдэ ракетэнүүдые тараан тодхолгые Бельгиин олониитын буруушаажа байhые бидэ элирхэйлэн харуулхабди. Мүнөө дээрээ Бельгиин эсэсэй шиидхэбэри абаагүй байhаниинь мэдээжэ. Сэхыень хэлэхэдэ, сэрэгэйхид бэлэдхэлэй хүдэлмэри хэжэ эхилэнхэй.

Удаань бидэ эндэхи нютагуудта ойлгууламжын ябуулгануудые үнгэргэхэбди. Ушарынь юуб гэхэдэ, Женевэдэхи хөөрэлдөөнүүд тухай олониитын мэдэжэ абаха байhаниинь шухала удха шанартай. Женевэдэхи хөөрэлдөөнүүдые амжалтатайгаар дүүргэхын тула үүсхэл эдэбхи гаргаха талаар эдэ бүгэдэ Баруун Европын оронуудай правительствануудта нүлөө үзүүлхэ зэргэтэй. Энэ хадаа манай бэелүүлхэ гол ябуулганууд болоно.

Буу зэбсэгүүдые хуряахын түлөө ООН-ой долоон хоног байгша оной октябрь hарада үнгэргэгдэхэ. Энэ недели Бельги, Англи, Нидерланды, ФРГ, Итали болон бусад оронуудта үнгэргэгдэхэ юм. Дайн дажарта эсэргүү хүдэлөөнүүдтэ хабаадагшад өөhэдынгөө нийслэл хотонуудта олоной хабаадалгатай жагсаалнуудые хэхэ

К. МАРКСЫН ТҮРЭhӨӨР 165 ЖЭЛЭЙ ОЙДО
ЗҮРХЭ СЭДЬХЭЛДЭМНИ ҮЛЭХЭЛ

«КАРЛ МАРКС. ЗАЛУУ НАhАН» гэhэн фильмдэ наадаhан ушарни гансал мэргэжэл шадабаридамни бэшэ, харин бүхы зүрхэ сэдьхэлдэмни ехэ юумэ үгөө. Совет режиссер Лев Кулиджановтай, намтай адли мэргэжэлтэй Георгий Тараторкинтой, Рената Блюметэй, Петр Пашкевичтэй, Манфред Сечетэй, Мартин Бенекэтэй, оператор Вадим Юсовтэй уулзажа, тэдэнэртэй хамта хүдэлхэдөө, мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлhэн, уран бэлигээ улам мүлиhэн байгааб. Марксын ухаан бодолые, оюун бэлигые, удха түгэлдэр намтарые үнэн зүбөөр харуулха гэhэн хүдэлмэрим зүрхэ сэдьхэлдэмни хэтэдээ үлэхэл.

Марксын образ юугээрээ намда туhалааб, намда ямар юумэ үгөөб? Фильм дээрэ хоёр жэл соо хүдэлхэдөө, ехэ юумэ гаталhан, өөртөө ехэ юумэ нээhэн байгааб. Тэрэнэй оюун ухаан бодолой, гүнзэгы мэдэрэлэй ашаар ажабайдалые бүри дүтөөр ойлгожо абаhандаа баяртайб. Ниитэ хүн түрэлтэнэй олохон асуудалнуудта харюу бэдэрэлгэдэ тэрэнэй ямараар хандадаг байhанhаа ехэ юумэ ойлгооб.

Агуу ехэ оюун бодолтын образые байгуулхадам, Кулиджанов намайе эдэ бүгэдэндэ hургаhан байна.

Марксын нүгшэhөөр зуун жэлэй үнгэрhэн хойно тэрэнэй образ гаргаха гээшэ хүшэр бэрхэшээлтэй ааб даа. Юундэб гэхэдэ, зуун жэл хадаа тон ехэ, гэхэ зуура тон бага саг болоно. Зуун жэл ута хэмжүүртэй ха юм. Энэ хүн мүнөө бидэнэй дунда байна гэhэн мэдэрэл досоомни ходо байгаа. Хэрбээ тэрэнэй ухаан бодолhоо урма зоригжол хододоо абажа байгаагүй hаа, манай обществын бүхы үйлэ хэрэгүүдые ойлгохо шадалтай гээшэ гү? Наhа бараhанhаань хойшо зуун жэл үнгэрөө гэжэ hанахада, ой ухаанда багташагүй. Юуб гэхэдэ, тэрэ хэтэдээ мүнхэ: ажабайдалынь гансал минии үеын хүнүүдэй бэшэ, харин удаадахи үеын хүнүүдэй ажабайдалда, ажал хэрэгүүдтэ үргэлжэлhөөр.

Бидэнийе халан абагшад Марксые ондоогоор, шэнээр ойлгохол. Тэрэнэй ажал ябуулгые, суртал hургаалые мэдэнэбди гэжэ хэлэхэ эрхэгүйбди. Марксын ухаан бодол гэрэл туяадал адли хурдан түргэн гэжэ тон зүбөөр хэлсэдэг. Энээгээрээ тэрэ дабагдашагүй хүсэтэй бшуу. Агуу ехэ оюун бодолто урагшаа, ерээдүйн холые хаймадан хараа бшуу.

«Бүхы юумэндэ hэжэглэхэ» гэhэн Марксын уряада ямараар хандадаг гээшэбтэ? — гэhэн асуудал фильмые зүбшэн хэлсэхэ үедэ нэгэнтэ бэшэ намда табяа hэн. Залуушуулай олонхинь өөhэд өөhэдынхеэрээ Марксые ойлгодог. Гэбэшье энэ уряань нэн түрүүн өөртөө hэжэглээл, удаань бусадта hэжэглэ гэhэн удхатай бшуу.

Мүнөө иимэ хандаса тон шухала удха шанартай. Түрүүлэн өөрынгөө шэнжэ шанарые, обществын ажабайдалда өөрынгөө оруулhан хубитые сэгнээд, удаань бусадые шэнжэжэ үзэхын тула иимэ хандаса хэрэгтэй.

Карл Марксын бүхы ажабайдал, бүхы hургаал шухала удха шанартай. Бидэнэй аша туhада, манай ашанарай аша туhада бэшэhэн, байгуулhан байна. Бидэнэртэ зорюулжа тэрэнэй орхиhон бүхы юумэн ерээдүйдэ—бүхы хүн түрэлтэнэй гэрэлтэ hайхан ерээдүйдэ хабаатай.

Венцеслав КИСЕВ,
болгар актер, Ленинскэ шангай лауреат.
[«Работническо дело» — АПН].

ИНДИИН ОКЕАНДА — АМГАЛАН БАЙДАЛ!

НЬЮ-ЙОРК. Индиин океан тушаа ООН-ой тусхай комитедэй сесси эндэ хүдэлмэрээ дүүргэбэ. Индиин океанийе амгалан байдалай зоно болгохо тухай уласхоорондын хэлсээ баталха конференцидэ бэлдэхын тула олонхи гүрэнүүдэй гаргажа байhан хүсэл оролдолгонуудые буруу hүргэхые hэдэhэн США-гай ба тэдэнэй союзнигуудай ябуулгануудта тэрээндэ хабаадагшад шиидхэхы шанга харюу сохилто үгэhэн байна. Уласхоорондын энэ хуралдаае 1984 оной түрүүшын хахадhаа хойшолуулангүй Коломбодо үнгэргэхэ тухай ООН-ой Генеральна Ассамблейн шиидхэбэрийе бэелүүлхэ гэhэн шухала зорилго комитедэй урда табигдана.

Гол шухала асуудалнуудай шиидхэгдээгүй байhан дээрэhээ ерээдүйн конференцидэ, тэрэ тоодо энэ хуралдаанай зүблэхэ зүйлдэ хабаатай эмхидхэлэй асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэнь мүнөө дээрээ эртэ байна гэhэн американ делегациин мэдүүлгые комитедэй гэшүүн олон оронууд буруушааhан байгаа.

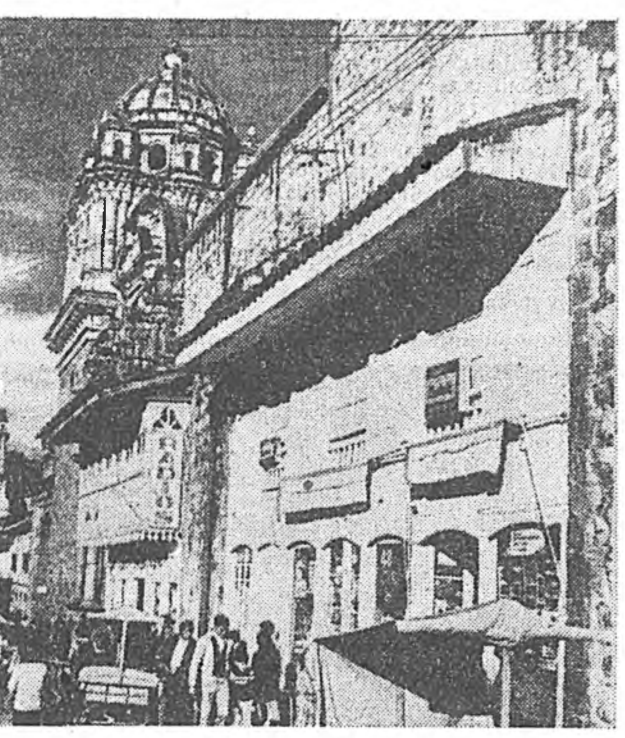
УРДА ВЬЕТНАМАЙ сүлөөлэгдэhөөр 8 жэлэй ой апрелиин 30-да гүйсэхэнь. Вьетнамай Коммунис партий, правительство шэнэ газар элдүүрилхэ гэhэн тогтоол абаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Зялай-Контум гэжэ провинциин госхозой МТС-эй механизаторнууд.

***

ПЕРУ хадаа индеецүүдэй хүгжэлтын Европын соёлтой ниилэн нэгэдэhэн орон мүн.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Куско хотын үйлсэдэ.

...ЛМЭРЕЭ hЭРГЭЭХЭНЬ

...ООН-ой Генеральна Ассамблейн XXXVII сес... хүдэлмэреэ hэргээхэ. Хоёр асуудал: Кипрэй ... ядерна элшэ хүсые амгалан тайбан байдалдэ ...лаар уласхоорондын харилсаа холбоо тогтоохо ...ой конференцийе зарлалга зүблэхэ зүйлдэ табиг... Генеральна Ассамблейн түрүүлэгшэ И. Холлаи ...ООН-ой штаб-байшан соо мэдээсэбэ.

...хүдэлмэрийнгөө гол дүнгые нёдондо декабрь ...гээ hэн. Гэбэшье зарим асуудалнуудые зүбшэн ...хойшолуулагдаhан байгаа. Тусхайлбал, Кипрэй ...ын хоорондо хөөрэлдөөнүүдэй боложо байhан... ...дуулан, тэрэнэй правительствын зүбшөөлөөр ...асуудалые зүбшэн хэлсэлгэ хойшолуулагдаhан

...хөөрэлдөөнүүд мүнөө дээрээ ямар нэгэн амжал...гүй байhаар. Гэхэ зуураа, Холбоото Штадуудай ...лэй дээрэ сэрэгэй ябуулгануудаа эдэбхижүүлhэ...энэ районд охи байдал улам түгшүүрилтэй боло... Пентагон Ливандахи байдалаа улам бэхижүүл... американ зургаадахи флодой үүдхэhэн hүйдхэл... ...ууд Ливи шадарай эрьенүүдтэхи байдалые улам ...олгоhон байна.

...эдэлдээ абажа, Дундада далайн зүүн хубиие сэ...гическэ хэрэм болгохые НАТО-гай оронууд эр...айна. Эдэ бүхы hанаашалгануудынь бэеэ дааhан ...ниитэ нэгэн гүрэнийе байгуулха гэhэн Кипрэй ...харaa бодолтой яашье тудалданагүй.

БЕРЛИН. Советскэ Союзтай, бусад социалис оронуудтай хани барисаагаа, харилсаа холбоогоо ГДР болон МНР саашадаашье бэхижүүлхэ, социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай политическэ ба экономическа, обороно хүсые бэхижүүлгэдэ туhа нүлөө үзүүлхэ юм гэжэ МНРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, МНР-эй Министрнүүдэй Соведэй

ХАМТЫН КОММЮНИКЕ

Түрүүлэгшэ Ж. Батмунхын хани ёhоной албанай хэрэгээр ГДР-тэ ерэлгын дүнгүүд тухай коммюнике дотор хэлэгдэнэ.

Варшавска Договорой гэшүүн гүрэнүүдэй Прагада баталан абаhан Политическэ Декларации дотор найруулагдаhан дурадхалнууд, үүсхэлнүүд асари ехэ удха шанартай байна гэжэ хоёр тала тэмдэглээ.

Хёморoo зүришэлдөө үүдхэхэ гэhэн империалис политика Азида эб найрамдал хангалгада аюул тохёолдуулна гэжэ хоёр оронойправительствануудай толгойлогшонор батална.

БАЯРАЙ СУГЛААН

ВАРШАВА. СССР-эй ба ПНР-эй хоорондохи хани барисаан, харилсаа холбоон, нэгэ нэгэндээ туhалалсалга тухай договорто гар табигдаhаар 38 жэлэй ойдо зорюулагдаhан баярай суглаан Варшавада болобо. ПОРП-ын ба ПНР-эй правительствын хүтэлбэрилэгшэд, бүлгэмэй түбэй управлениин түрүүлэгшэ СССР-эй летчик-космонавт Г. Т. Береговой түрүүтэй совет-польско хани барисаанай бүлгэмэй делегаци тэрээндэ хабаадаhан байгаа.

ПНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо З. Комендер суглаан дээрэ элидхэл хээ.

Варшавадахи СССР-эй посольстводо уулзалга болобо. ПОРП-ын ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, ПНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Ярузельский, ПНР-эй партийна ба гүрэнэй бусад хүтэлбэрилэгшэд тэрээндэ хабаадалсаhан байна.

МАНАЙ ХҮСЭН — НЭГЭДЭЛЬЭЭ

...муудаа. Мүнөө байгаа гуримые тэрэ хэбээрнь үлөөхые хүсэгшэд, тиихэдэ тэсэхын аргагүй социальна эрхэ байдалые буруушаан, гартаа буу барижа бодогшод хоорондоо тэмсэнэ. Орон доторхи байдалые ажалша арадай аша туhада революционно замаар хубилгаха зорилго табигдана.

Риос Монтт политическэ байдалай эрид hүжэрэлгые болюулжа, экономическа асуудалнуудые шиидхэжэ баhал шадахагүй байна. Буhалгаалагшадта харша ябуулгануудынь ороной бүхы граждан хүн зондо уйдхар гашуудал тохёолдуулна. Хүнүүдые айлган hүрдөөгөөд, партизануудта туhалхыень болюулха зорилготой политика тэрэ бэелүүлнэ бшуу.

Риос Монттын захиргаанай шэрүүн хатуу ябуулгануудынь, өөрынгөө арадта харша политикань ойро зуурын зарим тэды амжалта туйлаhадань, правительствада туhалжашье магад. Гэбэшье иимэ ябуулгануудынь политическэ удхатай илалтада хүргэжэ шадахагүй юм.

— Гватемалын революционно хүдэлөөнэй гол зорилгонууд ямар гээшэб!

— Үнгэрhэн жэлэй ноябрь hарада манай партиин ЦК-гай пленум тус асуудалые хаража үзөөд, буhалгаалагшадта харша дайсадай ябуулгануудай эсэстэ арад олониитэhээ холодон таhарха гээшэ мүнөөнэй шатадахи революционно хүдэлөөнэй гол аюул болоно гэжэ hануулга хэhэн байгаа.

Партиин политическэ болон сэрэгэй хүсые шангадхаха, зэбсэгтэ тэмсэлые хүтэлбэрилгэдэ бии байгаа зарим алдуу эндүүнүүдые усадхаха, олониитэ арад зонтой холбоо барисаагаа бэхижүүлхэ, бүхы революционно хүсэнүүдтэй нэгэдэлээ батадхаха шухала гэжэ манай парти тоолоно.

Партиин политическэ, эмхидхэлэй ба сэрэгэй шадабарийе хүгжөөхэ гээшэ мүнөөдэрэй эгээн шухала асуудал болоно.

— Гватемалын ажалай партиhаа гадна, танай орондо бусадшье революционно эмхинүүд бии гээшэ. Тэдэнэртэй ямар холбоон бэелүүлэгдэнэб, зүүнэй хүсэнүүдэй нэгэдэлые туйлаха, ниитэ нэгэн фронт байгуулха хараа замууд ямар гээшэб!

Бии, орон дотор бусадшье революционно эмхинүүд бии. Нэрлэбэл, үгытэйшүүлэй партизанска арми, Зэбсэгтэ арадай эмхи, Буhалгаалагшадай зэбсэгтэ хүсэнүүд, хэдэ хэдэн бусад хүдэлөөнүүд болон бүлэгүүд. Мүнөө тогтонижожо байhан хүсэнүүдшье үшөө бии. Нёдондо байгуулагдаhан Гватемалын национальна революционно нэгэдэл ехэ удха шанартай юм. Нэрлэгдэhэн эмхинүүд бултадаа тэрэнэй бүридэлдэ оронхой. Нэгэдэлэй хүтэлбэрилэгшэдтэй хөөрэлдөөнүүдые хэжэ эхилэнхэйбди. Ээрхэг засагаархидта эсэргүү тэмсэдэг бүхы хүсэнүүдэй нэгэдэлые үргэдхэхэ ба бэхижүүлхэ талаар мүнөө тааруу зохид байдал бии боложо байна. Ээрхэг засагаархидые бута сохиhоной hүүлээр бүридхэгдэхэ зэргэтэй правительство ба засаг тухай, революци хэхэ замууд тухай гол асуудал тушаа бултадаа нэгэн hанаантай байhаниинь шухала.

Гватемалын зүүнэй үзэл баримталдаг революционно хүсэнүүдэй нэгэдэлые hэргээлгэ ээрхэг түримхэй засагаархидта эсэргүү тэмсэлдэ арад олониитые нэгэдүүлхэ уялгатай бүри үргэн ехэ фронтын мүндэлжэ байhан үеын нэгэл хубинь мүн.

Эдэ бүхы арга нүхэсэлнүүд бидэнэй аша туhада, революционно хүсэнүүдые нэгэдүүлгын аша туhада горитой нэмэри болохо байна.

[АПН].

ТҮҮХЫН ХҮГЖЭЛТЭ ЭРЬЕЛТЭГҮЙ

Эртэ урдын ороной түүхэдэ шэнэ толотомо хуудаhа нээhэн апрелиин революциин табадахи ойе афган арад ба түрүү үзэлтэй бүхы хүн түрэлтэн апрелиин 27-до тэмдэглэнэ.

Афганистанай Демократическа Республика хүшэр хүндэ зам гаталба. Бүри hаяхан орон дотор феодальна байдал усадхагдаа. Дотоодын ба гадаадын хархис хүсэнүүдэй добтолгонуудта Афганистан шанга харюу үгэнэ, өөрынгөө шэлэhэн замаар дабшаха, үнэн зүб ба бэеэ даанхай шэнэ общество байгуулха бүрин эрхээ аршалан хамгаална.

Апрелиин революциин hайн hайхан зорилгонуудые бодото дээрэнь бэелүүлхын хажуугаар афган арадай революционно туйлалтануудые үгы хэхэ зорилготойгоор империалис бүлэгөөрхидэй үүдхэhэн хорото ябуулгануудтай тэмсэхэ баатай болоо. Вашингтоной, тэрэнэй баруунай ба Азидахи союзнигуудайнь, хархис хүсэнүүдэй hанаанhаа абаhан ба бэлдэhэн афган арадта дайсан харша соносхогдоогүй дайн үүдхэгдэhэн байгаа.

Контрреволюционернүүдэй хорото хара хэрэгүүдые хэды үүдхээшье hаань, афган арадай дайсадта туhаламжа үзүүлэлгэдэ американ империалистнуудай хэды ехэ мүнгэ зөөри гаргашалаашье hаань, тэдэнэй түсэбүүд буруу hүрөө. Орон доторхи байдалые өөрынгөө дураар хубилгажа, Афганистаниие тус районд охи хэрэм болгожо шадаагүй байhан тухайнь Афганистанда ба Советскэ Союзда дайсан харша ябуулгануудаа империализмын ба хархис этэгээдүүдэй тон нэтэрүүгээр үргэлжэлүүлжэ байhаниинь гэршэлнэ.

Тэдэнэр дэмы оролдоно. Түүхын хүгжэлтые hөөргэнь эрьюулжэ, шадахагүйл. Афганистанай эртэ урдын газар дээрэ болоhон революционно хубилалтанууд бүхы дэлхэй дээрэ мэдээжэ. Элдүүрилдэг хүнүүдэйнь аша туhые хаража, гүрэн түрэ газар шэнээр хубааhан байгаа. Хүдэлмэришэд ажаллаха, гэр бүлээ хангаха, үхибүүдээ эрдэм номдо hургаха аргатай болоо. Угсаатад болон бага яhатан адли эрхэтэй юм. Шажан мүргэлэй заншалнууд сахигдана. Шэнэ, үнэхөөрөө сүлөө, демократическа ба үнэн зүб общество байгуулагдана. Энэ районд охи байдалые амгалан ёhоор гуримшуулха талаар ДРА-гай правительствын нэгэнтэ бэшэ оруулhан дурадхалнуудые hайн hанаатай бүхы дэлхэйн хүнүүд сүм дэмжэдэг. Юуб гэбэл, тэдэнэр афган арадай национальна аша туhада гансал харюусадаг бэшэ, мүн хүршэ гүрэнүүдэй, энээндэ хабаатай бүхы талануудай аша туhада харюусадаг юм. Тэдэ дурадхалнуудынь сагай эрилтэнүүдтэ харюусадаг. ДРА-гай хэрэгүүдтэ хамааралсалгада, ээрхэг түримхэй ябуулганиуудта эсэс табихын, национальна бэеэ дааhан байдалые, газар дайдынь бүрин бүтэн байлгые эбдэхэ hэдэлгэнүүдээ болюулхынь тула али бүхы юумэ хэхэ үряа тэдэ дурадхалнуудтань найруулагданхай.

Эмильсон Рандрианмихазинуру,
Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй регинальна секретарь.
(АПН).
Антананариву.

НОГООН АРАЛАЙ «АЛТАН НОМ»

Энэ ушар hая болоhон байна. Шри Ланкагай эртэ урдын нийслэл хото—Анурадхапурын оршондо хэзээ нэгэтэ суурхадаг байhан Джетаванарамайя гэжэ hүмын hандархай барилга дээрэ археологическа экспедициин хоёр хүдэлмэришэн ажаллажа байгаа ха. Тиигэжэ байтарнь нэгэ хүдэлмэришэнэйнь хүрзэдэ хатуу юумэн дайралдаба. Тэрэнь алтатай домбо байшоо!

Хэдэхэн минутын үнгэрхэдэ, археологууд хүрэжэ ерэбэ. Олоhон юумэеэ сэбэрлэхэдэнь, хэдэ дахин нугалагдаhан, эртэ урдын бэшэгтэй алтан хуудаhанууд байба. Тус тустаа 63 сантиметр ута, 6 сантиметр үргэн, 0,6 миллиметр зузаан долоон алтан хуудаhан түрүүшээр олдоhон байгаа. Эдэнь барандаа 2 килограммhаа дээшэ татаа.

Энэ номые хэн, хэзээ барлаhан байгаа хаб гэhэн асуудал абаhаар гарана. Энэнь сохом ном байгаа гэжэ эли ойлгосотой hэн. Алтан хуудаhануудта ямар текст «хэолэгдэнхэйб», эртэ урдын аралай түүхэ тухай ямар шэнэ юумэ нэмээхэнь гээшэб гэжэ мэдэхэ хэрэгтэй болоо.

Хэзээ ямар шалтагаанаар эдэ хуудаhануудые газарта булаhан байгааб? Энэ асуудалда харюу яhала түргөөр олдоо hэн. X зуун жэлэй эсэстэ Индиин Чолов империч сэрэгүүдэй булимтаран абаhанай hүүлээр эртэ урдын нийслэл Анурадхапурын ба эндэ дүтэ шадархи буддын hүмэнүүдэй оршодог газар хооhорон хаягдаhан байгаа. Бусад оронуудай мэргэжэлтэдэй туhаламжаар Ланкагай археологууд ЮНЕСКО-гэй мүнгөөр бэелүүлэгдэдэг проектээр энээ хүдэлжэ байдаг.

Шри Ланкагай дунда зуун жэлэй түүхые шудалха гол арга боломжонуудай нэгэн «Чулавамса» гэжэ буддын угай бэшэг соо энэ аайлач абалга тухай иигэжэ бэшээтэй: «Бүхы гурбан хани нүхэсэлдэ, бүхы Ланкада тэдэнэр нангин үнэтэ hангуудые эбдээд, тэндэ хадагалаатай байhан алтан ба үнэтэй сэнтэй зүйлнүүдые хамажа абаашаа, хаа хаанагүй hүмэнүүдые үгы хээ, шунахай муухай яккасууд — шудхэр шолмосууд — шэнгээр Ланкагай бүхы баялигуудые буляажа абаад, ябаа...»

Джетаванарамайя шэнги баян суута hүмэ иимэ дээрмэдэлгэдэ баhал оролсоо hааб даа. Алтан хуудаhануудые ехэл яаралтайгаар зохяжэ, домбо соо хэhэн бэеэрээ, даншье гүнзэгы бэшэ газарта булаhаарнь харахада, энээниие хэhэн хүн ехэл яраhан тэбдэhэн байгаа гэжэ ойлгогдоно. Добтолгын үедэл энэ ушар болоо ха. Суг олдоhон бусадшье зүйлнүүд энэ багсаамжые батадхана.

Энэ номой хэблэгдэhэн саг тухайшье ехэ hэжэг түрөөгүй. Ушарынь гэбэл, сингалын алфавит түүхэтэ хүгжэлтын хэдэн шата дабаhан байха юм. Номой текстын бэшэгдэhэн үзэгүүд имагтал IX зуун жэлдэ хабаатай байhан. Алтан хуудаhанууд дээрэ эртэ сагай индусуудай литературна хэлэн дээрэ сингал алфавидаар тэрэ бэшээтэй.

«Алтан номой» текстнь шажанай-философско шэнжэтэй юм. Будда өөрынгөө нэгэ шабитай хөөрэлдөө хэнэ. «Алтан номдо» найруулагдаhан текст парамидууд тухай домоглон хөөрэнэ. Сэсэн мэргэн болохо зургаан арга—«парамидууд» «алтан хуудаhанууд» дээрэ тоологдоно.

«Чулавамса» гэжэ угай бэшэгэй ёhоор, Силакал хаанай зонхилхо үедэ, «алтан номой» барлагдан гарахаhаа 300 жэл урид энэ арал дээрэ махаяны hургуули ехэ нүлөөтэй байhан түүхэтэй. Урдань буддын лама байhан, теэдшье удаан саг соо Индидэ сүлэлгэдэ байhан Силакала өөрөө махаяны hургуулиие идхагшадай нэгэниинь байhан намтартай.

Угай бэшэг дотор хэлэгдэhэнэй ёhоор, Силакалай зонхилхо үедэ, 530 ондо Цейлоной наймаашан Пурна гэгшэ Инди, Варанаси оронуудаар ябаад, «Дхармадтхату» гэжэ нэрэтэй ном тэндэhээ асарhан байгаа ха. Махаяны гол дүримүүдэй найруулагдаhан энэ номоор хаан ехээр hонирхожо, ном хадагалха тусхай байшан бариха захиралта үгэhэн байгаа. Дүтэ шадарнь эдэ хуудаhануудай олдоhон Джетаванарамайя гэжэ hүмэдэ баярай оршон байдалда жэлдээ нэгэ дахин энэ «алтан номые» асардаг байгаа юм. Энэ hүмэ, тиихэдэ, зэргэлээд оршодог Абхаягири гэжэ hүмэ зуун жэлнүүдэй туршада Цейлондо махаяны түбүүд байhан түүхэтэй.

Вс. РОМАНОВ,
АПН-эй корр.

Коломбо.

ПАРТИИН, ДАЙНАЙ, АЖАЛАЙ ВЕТЕРАН

50 гаран жэлэй туршада Ленинскэ партиин эдэбхитэй гэшүүн, ниитын ажабайдалда үүсхэл оролдолго ехэтэйгээр хабаадалсажа ябаһан Иннокентий Матвеевич Туманов 75 наһанайнгаа ой тэмдэглэбэ.

— Би агуу багша Ленинэй байгуулһан гайхамшагта Коммунис партиин гэшүүн боложо. Буряадай морин сэрэгэй дивизионһоо эхилээд, бүхы наһаяа сэрэгэй албанда зорюулһанби. Мүнөө шадаха зэргээрээ залуу үетэнинэ сэрэгэй-патриотическа талаар хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ хабаадалсанаб,— гээд Иннокентий Матвеевич намда аалин намдууханаар хөөрэнэ.

Тэрэнэй абаһан телеграмма, бэшэгүүдые сугтаа иран харанабди. Тэдэнэй дунда Совет Армиин болон Далайн Сэрэгэй Флодой Главна политическэ управлениин начальнигай нэгэдэхи орлогшо, генерал-полковник Г. Срединэй өөрынгөө гараар Иннокентий Матвеевич Тумановта бэшэһэн бэшэгынь намайе ехэтэ һонирхуулба.

«Хүндэтэ Иннокентий Матвеевич!

В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Сэрэгэй-политическэ академидэ минии ябуулдаг хүдэлмэридэ амжалта хүсэжэ, амаршалһантайтнай дашарамдуулан, Танда баяр баясхалан хүргэхыемни зүбшөөгыт.

Үндэр наһатай болобошье, ниитэ-политическэ хүдэлмэридэ хабаадалсажа, манай ленинскэ Коммунис партиин үзэл сурталые болон политикые үргэн ниитын дунда илхан ойлгуулха талаар Танине эдэбхитэй ажал ябуулна гэжэ дуулахадамни, намда ехэ аятай зохид байба. Республикын газетын Танай ажалые тэмдэглэһэндэнь, Совет Буряад ороной зүг бүхэндэ олон тоото шагнагшадай үндэрөөр сэгнэһэндэнь би ехэтэ баясанаб. Газетэһээ хайшалжа эльгээһэн хэһэгыетнай, бидэ академиин түүхын музей соо табяабди. Тэрээнтэй академиин мүнөө үеын залуу политическэ хүдэлмэрилэгшэд танилсажа байха гэжэ һанагдана.

Бүхы сэдьхэл зүрхэнһөө Танда элүүр энхые хүсэжэ, ойлгуулламжын болон партийна удха шанартай ажал ябуулгадатнай шэнэ амжалта хүсэнэб.

Генерал-полковник Г. СРЕДИН».

Үнэхөөрөөшье Иннокентий Матвеевич партиин үнэн сэхэ хүгүүн, партийна ехэ удха шанартай ойлгуулламжын хүдэлмэри ябуулна. Тэрэ 1982 ондо 150 гаран лекци уншаа. Запасай подполковник Туманов республикынгаа бүхы районуудаар ябажа, илангаяа залуушуулда сэрэгэй-патриотическа хүмүүжүүлгын талаар нүлөө ехэтэй лекцинүүдые, һонирхолтой, сэдьхэл зүрхэ татама хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэдэг юм. Гансал 1982 ондо Түнхэнэй, Хяагтын, Мухар-Шэбэрэй, Баунтын, Зэдын районуудай ажалшадтай уулзаһан байна. Шэнэ жэлэй эхеэр Яруунын районоор ябажа, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэжэ, лекцинүүдые уншаба.

Үндэр наһата коммунист 1908 ондо Эрхүүгэй болаастиин Боохоной районой Боохон тосхондо үгытэй таряашанай бүлэдэ түрэһэн юм. Үшөө багахандаа — зургаатайхан ябахадаа, эхэ, эсэгэһээ гээгдэжэ, үншэрхэ зобохые нилээд үзэһэн байна. Түлюур ядуу байдалтан үншэн хэнзэ хүүгэхэн нютагай баяшуулай хүлһэншэ болоо һэн ааб даа.

Агуу багша Ленинэй сэсэн мэргэн хүтэлбэри доро түби дэлхэйе үндэһөөрнь доһолгоһон гайхамшагта Октябриин революци боложо, дэлхэйн зурганай нэгэ хуби дээрэ хүдэлмэришэн, таряашадай засаг түрэ байгуулагдажа, хуушан саг эрьелтэгүйгөөр хосорон ошоо һэн. Тингэжэ Буряад орондошье шэнэ саг мандан ерэжэ, шэнэ байдал хүгжэбэ. Зоболон гасалан үзэһэн үншэн түлюур үгытэйшүүл эрдэм бэлиг шудалан үзэжэ, социалис байдал зохёохо хэрэгтэ эдэбхи үүсхэл ехэтэйгээр хабаадалсажа, баатар ажалай барагдашагүй жэшээ гарган хүдэлөө бэлэй. Тэдэнэй дунда залуу хүбүүн Матвей Туманов 1923 ондо Ленинскэ комсомолой гэшүүн боложо, табан жэл үнгэрөөд байхада, алдарта Коммунис партиин гэшүүндэ кандидадаар абтаһан зол жаргалтай. Тэрэ сагһаа хойшо тэрэнэй хубиин ажабайдал үндэһөөрөө хубилжа, алдарта ажалай зол жаргал тээшэ хүтэлэн абаашаһан юм. Оһын таряашан залуушуулай һургуули дүүргэһэнэй һүүлээр 1929 ондо ВЛКСМ-эй Буряадай обкомой зууршалгаар Буряадай морин сэрэгшэдэй полкын командирай сэрэгэй һургуулида эльгээгдэһэн намтартай. Тэрэ гэһэнһээ хойшо Матвей Тумановай бүхы наһанайнь ябадал сэрэгэй албантай холбогдоо.

...Эсэгэ оронoo хамгаалгын Агууехэ дайн. Энэ хатуу ширүүн сагта Иннокентий Матвеевич Туманов дайнай түрүүшын үдэрһөө Улаан Армиин тэмсэл ехэтэй газартань ябалсаба. 3-дахи гвардейскэ танкова армиин бүридэлдэ ородог танкова бригадын командирай орлогшоор томилогдоһон байна.

Шанга тулалдаанууд хоёр хойноһоо һубарин үнгэрбэ. Шунахай дайсан бүхы фронтнуудта хүсэ ехэтэйгээр добтолоо.

...Гэнтэ шархын шанга үбшэнһөө Иннокентий Матвеевич һэришэбэ. — Энэ юун болоно, яажа байна гээшэбиб? Хаана гээшэбиб? — гэһэн сахилгаан түргэн бодол толгой сооһоонь таһалдanагүй.

—Ай даа. Шархатаа бэлэйлби. Намайе нүхэдни абажа ябаа һэмнай. Үбшэндөө диилдэжэ байна гээшэ гүб? Хүлөө татахын аргагүй. Үбшэн... Бараг, бараг даа. Байза, түргэн лэ шархамни эдэгэнэй. Нүхэдөө хүсэжэйб. Бидэ илахал байхабди,— гэһэн бодол баһа ой ухааень эзэлбэ.

Удангүй дахин дайнда орожо, хархис муухай гиглеровецүүдһээ Эхэ оронойнгоо олон хото, тосхонуудые сүлөөлэлсэбэ. Һүүлэрнь Украина, Польшо, Чехословакиие сүлөөлэлсэжэ, Берлин хотые бүһэлэн, дайлан абалсаһан баян дэлгэр намтартай. Дайнда гурба дахин шархатаа. Эхэ оронойнгоо урда габьяа ехэтэй байһанайнгаа түлөө, дайнда эрэлхэг зоригтойгоор тэмсэһэнэйнгээ түлөө дайшалхы 3 орденоор, 12 медаляар шагнагданхай.

Ленинскэ партиин ветеран, запасай подполковник Иннокентий Матвеевич Туманов наһанай амаралтада гараһан сагһаа хойшо түрэл Буряад оронойнгоо ниитын ажабайдалда эгээл ехэ эдэбхи үүсхэлтэйгээр хабаадалсаһан зандаа. Тэрэ республикын «Знание» бүлгэмэй гэшүүн. 40 гаран жэлэй туршада район бүхэнэй ажалшадай урда лекцинүүдые уншажа, уран баян үгөөрөө хүмүүжүүлхы хүдэлмэри ябуулна.

— Хэды үндэр наһатай болоошье һаа, шадалтай байгаал саттаа, хүн зондо биишыханшье туһа хүргэхын түлөө оролдохо хүсэлтэйб,— гэжэ ветеран хэлэдэг.

Д. ГАРМАЕВ.

Мүнөөдэр—Буряад оронoй пионернүүдэй эмхиин 60 жэ[...]

ХОДОДОО ҮНЭН СЭХЭ!

Манай республикын пионернүүдэй организаци 60 жэлэйнгээ ойн баярые угтажа байна. Буряад орондо анха түрүүшынхиеэ пионерскэ отрядуудай бии болоһонһоо хойшо хэдэн арбаад жэл үнгэрөө.

1922 оной майн 19-дэ комсомолой Бүхэроссин 2-дохи конференци дээрэ иимэ шиидхэбэри абтаа һэн: «Москвагай комсомолшуудай үүсхэлые дэмжэхэ, оронойнгоо бүхы хото городуудта, хүдөө нютагуудта эдир пионернүүдэй отрядуудые байгуулха». Энэ үдэр совет үхибүүдэй ажабайдалда Пионернүүдэй бүхэсоюзна эмхиин түрэһэн үдэр болоо бэлэй. Улаан галстугуудай дүлэтэ ошон хаа хаанагүй, мүн Буряад орондомнай ялараа һэн.

1923 оной март һарада Прибайкалиин губерниин комсомолой комитет хүүгэдэй коммунис хүдэлөөн тухай асуудал шиидхэһэн байна. Тиимэһээ 1923 оной апрелиин 27-до Верхнеудинск хотын ОГПУ-гай комсомолой бүлэгэй дэргэдэ түрүүшын пионерскэ отряд бии болгогдоо һэн. Энэ отрядта хамтадаа 22 хүн тоологдодог байгаа. Энэ үдэр Буряад оронoй пионернүүдэй эмхиин түрэһэн үдэр гэжэ нэршээ бэлэй. Губерниин комсомолой комитедэй инструктор Мила Славина, вожатанууд Газис Урманчеев, Феня Ершова болон бусад комсомолшууд түрүүшын пионерскэ отряд эмхидхэгшэд байһан гээшэ. Отрядта комсомолой клубай байшан даалгагдажа, тэрэ үдэрһөө хойшо энэ байшан залуушуулай ажабайдалай түб болоһон юм. Тус клубай дэргэдэ спортивна, юрэнхы-эрдэмэй болон бусад кружогууд байгуулагдаа һэн. Каландаришвилиин ба Смолиной үйлсэнүүдэй буланда, мүнөө технологическа институдай нэгэ корпусой газар дээрэ тэрэ клуб оршодог байгаа. Эндэ түрүүшын пионерэй горнын уряае Газис Урманчеев ханхинуулаа бэлэй. Энэ уряа шагнахын тула олон хүүгэд суглараа һэн.

Түрүүшын тэрэ отрядай зарим пионернүүд, нэрлэбэл, һүүлдэнь майор болоһон П. И. Соколов, хэлхеэ холбооной габьяата хүдэлмэрилэгшэ А. Д. Мельников, М. П. Шамкина, Р. С. Южук гэгшэд мүнөө үедэ Улаан-Үдэдэ ажаһуудаг.

Удаань пионер болохо хүүгэд олошоржо, түрүүн шэлэй заводто, мүн түмэр харгыда пионерскэ хоёр отряд байгуулагдаа һэн. Майн 1-нэй жагсаалда 150 гаран хүүгэд хабаадаһан байна.

1923 оной намар Верхнеудинск, Троицкосавск хотонуудта, мүн Түнхэнэй, Эхирэд-Булагадай, Боохоной болон Алайрай аймагуудта түрүүшын пионерскэ отрядууд бии болгогдоо һэн. Һургуулинууд хүүгэдэй коммунис хүдэлөөнэй эхин шатань, үндэһэн һууринь болодог байгаа. 1924 ондо Ага һууринай долоон жэлэй һургуулиин дэргэдэ М. И. Калининай нэрэмжэтэ пионерскэ отряд байгуулагдаһан байна.

Мүн лэ 1924 онһоо түрүүшын октябрятска бүлэгүүд бии боложо, долоо наһатай үхибүүдые нэгэдхээ һэн. К. Либкнехтын нэрэмжэтэ пионерскэ 1-дэхи отрядай дэргэдэ түрүүшын октябрятска бүлэг байгуулагдаа бэлэй. Энэ бүлэгые вожата Роза Южук хүтэлбэрилдэг байгаа.

1925 оной тэн багта томо-нууд предприяти бүхэнэй дэргэдэ пионерскэ хэдэн отрядууд, түрүүшын пионерскэ дружинанууд бии болгогдоо һэн. Түрүүшын дружинанууд түмэр харгыда, шэлэй заводто, Буркоопсоюзда байгуулагдаһан байна.

Коммунис партиин ба комсомолой, манай арадай түүхэтэй пионернүүдэй эмхиин түүхэ нягта холбоотой. Тиимэһээ ажабайдалтай нягта холбоо байгуулха, ниитэ-политическэ шэглэлтэй байха гэһэн үг зорилгонууд пионернүүдэй хүдэлмэриин гол удха шанар байһан байгаа.

Уншэн үхибүүдые харууһалха, үзэг бэшэг мэдэхэгүй ябадалые усадхаха хэрэгтэ тэдэнэр эдэбхитэйгээр хабаададаг һэн. Пионернүүд улаан булангуудта уншалганууды эмхидхэдэг, революционернүүдтэ туһаламжа хүргэлгын уласхоорондын бүлгэмдэ мүнгэ суглуулдаг, ханын газетэнүүдые гаргадаг, мүн элдэб һайндэрнүүдтэ, митингнүүдтэ хабаададаг байһан юм.

1929 оной хабарһаа эхилжэ, тарянай ургаса дээшэлүүлхэ хэрэгтэ пионернүүд хабаадаа һэн. «Бүхы үхибүүд хоёр дахин ехэ таряа хуряахын түлөө!» гэһэн уряа доро хүдөө нютагуудай партийна болон комсомолой бүлэгүүдтэ ехэ туһа пионерскэ отрядууд хүргэдэг һэн.

1929 оной августын 1-дэ Улаан-Үдэдэ баяр ёһолоой оршон байдалда эдир пионернүүдэй 1-дэхи республиканска слет нээгдээ бэлэй. А. Атриков тус слёдой штабай начальнигаар томилогдоо һэн. Республикын аймагуудай 78 түлөөлэгшэ энэ слёдто хабаадаһан байна. Хамтадаа эндэ 200 хүн сугларaa. Сибириин болон Бүхэсоюзна слёдуудта ошохо 20 хүн энэ слёт дээрэ һунгагдажа, энэ бүлэгые пионерскэ хүдэлмэрилэгшэд А. Атриков, И. Хребтовский гэгшэд хүтэлбэрилөө һэн. Пионернүүдэй делегадуудай дунда Зүүн Сибириин гүрэнэй соёлой институдай багша, доцент Д. Ж. Жалсабон, РСФСР-эй болон Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ анхан подполковник байһан Д. Зубаев (Баргажан), О. Атутова болон бусад нүхэдые нэрлэмээр. Пионернүүдэй бүхэсоюзна слёт 1929 оной августын 18—25 болотор Москвада үнгэрөө һэн.

30-дахи онуудай пионернүүд ехэ хүдэлмэри ябуулаа. «Пионернүүдэй бүхы хүсые — нюдарган баяшуултай тэмсэлдэ» гэһэн уряа доро тэдэнэр колхоз байгуулха хэрэгтэ эдэбхи үүсхэл гаргаһан байна.

1936 оной ноябриин 17-до М. Н. Ербановай халуун дэмжэлгээр пионернүүдэй байшан нээгдэжэ, пионернүүдэй болон һурагшадай түрэл хоёрдохи гэрынь боложо тодороо бэлэй. 1939 ондо пионернүүдэй 4 байшан, хүүгэдэй техническэ 2 станци, хүүгэдэй аяншалгын бааза, колхозой үхибүүдэй 10 гэр, эдир харагшадай театр болон хүүгэдэй бусад эмхи зургаанууд хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулжа эхилээ һэн.

Эсэгэ оронoo хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ Буряад оронoй пионернүүд эдир ленинецүүдэй нэрэ зэргые үндэрөөр хамгаалха гэжэ оролдоо. Бүхы вожатануудтай, багшанартай хамта колхоз, совхозуудай поли дээрэ ажаллаа, фронтовигуудай гэр бүлэнүүдтэ, шархатаһан хүнүүдтэ халуун анхарал хандуулан, ехэ туһа хүргэһэн юм.

«Бүхы юумэеэ — фронтдо, илалтада» гэһэн Коммунис партиин уряада эдир пионернүүд патриотическа ажал хэрэгээрээ харюусаа. 1941—1942 онуудта тимуровска команданууд 250 мянган түхэриг мүнгэ, харин танкнуудые бүтээн гаргалгада 120 мянган түхэриг мүнгэ эльгээһэн байна. 1943 оной январиин 2-то Улаан-Үдын 4-дэхи һургуулиин дружинын штабай начальник Мария Власовада (мүнөө 33-дахи һургуулиин багша) Москвагаа, Верховно Главнокомандалагшаһаа правительственна телеграмма ерээ һэн. Тэрээн соонь иигэжэ бэшээтэй байгаа:

«Улаан-Үдын дунда бэшэ 4-дэхи һургуулиин пионернүүдэй болон һурагшадай «Буряад-Монголой эдир пионер» гэһэн танкнуудые бүтээлгэдэ эльгээһэн 20 мянган түхэригэй түлөө Улаан Армиин сэрэгшэдэй зүгһөө халуун баярые хүргэн, элүүр энхые, һуралсалдачь болон ажабайдалдань амжалтануудые хүсэнэб».

«Ленинэй одонууд ялараты!» гэһэн дружинануудай харалга, «Ленинэй захяануудта үнэн сэхэбди!» гэһэн экспедици, «Хододоо бэлэн!» гэһэн отрядуудай бүхэсоюзна марш болон пионерскэ бусад хүдэлөөнүүд дружинануудай хүдэлмэриие улам баяжуулаа, ажабайдалда дүтэрхы болгоо, пионернүүдэй болон һурагшадай үзэл сурталай болон политическэ хүмүүжүүлгые һайжаруулаа, мүн Совет оронoймнай түүхэ, ажалай намтар үхибүүдэй һонирхол үүсхээ бшуу.

70-дахи онуудай пионернүүд аха нүхэдэйнгөө, эхэ эсэгынгээ заншалда үнэн сэхэ байһанаа харуулаа. 1970 ондо «Орленок» гэжэ нэрлэгдэһэн мүрдэгшэдэй штаб пионернүүдэй городской байшангай (директорынь А. С. Плужникова байгаа) дэргэдэ байгуулагдаа һэн. 1972 ондо П. П. Постышевой нэрэмжэтэ байшан соо пионернүүдэй олон дружинануудай болон отрядуудай намтартай танилсаһан байна. Энэл жэлдэ Анна Семеновна Плужниковагай хүтэлбэри доро Улаан мүрдэгшэдэй Бүхэсоюзна слёдто Москва ошоһон Буряад оронoй түлөөлэгшэд суглуулһан материалнуудаараа шалгаржа, тэндэ хоёрдохи һуурида гараһан байна.

Эхэ оронoo хамгааалха нангин мэдэрэлые «Зарница» гэһэн дайшалхы-спортивна наадан түрүүлдэг. Улаан-Үдын 40-дэхи һургуулиин эдир юнармеецүүд бүхэсоюзна түгэс[...] хэлэй нааданай [...] дахин хүртэһэн [...]

1981 он [...] съездын үнгэрһэ[...] мунистнуудһаа [...] ди» гэжэ нэрл[...] ёһололой пионер[...] республика доо[...] гүй үнгэрөө. Эх[...] һара соо Ком[...] XXVI съездэ [...] пионернүүдэй [...] на слёт болоһо[...]

В. И. Ленинэ[...] пионернүүдэй б[...] хиин 60 жэлэй [...] республикымнай [...] ехэ хүдэлмэри [...] на. 1982 оной [...] болотор пионер[...] публиканска [...] Хүүгэдэй уран [...] тавкэ, концерт [...] хэмжээ ябуулга[...] дэһэн байна.

Тэрэ гайхамша[...] һүүлдэ жэл үнг[...] нэй хани бари[...] хүсэтэйбди» гэһэ[...] эдир ленинецүү[...] на аяншалгын [...] маар алхалһан [...] хүүгэд, пионерн[...] хиин 60 жэлэй [...] түрэтэйгөөр [...] Улаан-Үдын, За[...] скын, Хойто-Ба[...] бусад районууд[...] дэй ажал хэрэг[...] баясуулна.

Түрүүшын пио[...] Южук, В. И. С[...] Шамкина, Д. [...] О. М. Атутова, [...] ков, Б. В. Бимба[...] баев, пионерс[...] ветеранууд В. [...] А. С. Плужни[...] Зельбст, Н. [...] Е. Я. Гаськова [...] нүхэдые энэ һай[...] шалан, һайн һа[...] Бидэ мүнөө тана[...] хэнэй сохисые [...]

Буряад оронoй [...] эмхиин 60 жэлэ[...] байхадаа, түрэл [...] нинэй хэрэгтэ, [...] хэрэгтэ ходо[...] байхабди гэжэ [...] пионернүүд бол[...] шууд тангарига[...]

Г. [...]

Буряадай гүр[...] нарай институ[...] гикын кафедр[...]

Л. [...]

ВЛКСМ-эй Бу[...] комой секре[...] Ленинэй нэр[...] нернүүдэй бү[...] хиин республ[...] ведэй [...]

Республикымнай эдир ленинецүүд түрэл Буряад оронойнгоо пионернүүдэй эмхиин байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойн баярые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтажа байна. Тэдэнэй дунда Улаан-Үдын 2-дохи һургуулиин эрхим һурагшад Ленинэй түрэһэн үдэр пионернүүд болоо. Республикын пионернүүдэй энэ ойн баярые угтажа байһандаа тэдэнэр тон баяртайнууд.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ; Улаан-Үдын 2-дохи һургуулиин 3-дахи классай һурагша Зорик Аюшеев пионер болоо; Улаан-Үдын судна бүтээлгын заводой музей соо пионернүүд болоһон тус һургуулиин һурагшад «Хододоо бэлэн!» гэһэн тангариг үгэнэ.

А. ШОЙЖОЛОВОЙ фото.

УРАГШАА ДАБШАЯЛ, ПИОНЕРНУ[...]

Бүхы республикын пионернүүдтэй хамта Хэжэнгын районой пионернүүд Буряадай республикын пионернүүдэй эмхиин 60 жэлэй ойе ажалай эрхим бэлэгүүдээр угтажа байна. Манай корреспондент Б. Дымбрылова Хэжэнгын найман жэлэй һургуулиин А. Матросовой нэрэмжэтэ пионерскэ дружинын пионервожата Ц. Б. Шагдароватай уулзажа, хөөрэлдэһэн байна. Пионернүүдэй ажалай табан жэлдэ оруулһан энэ дружинын гэшүүдэй амжалта, хэмжээ ябуулганууд, хэһэн хүдэлмэри тухай хөөрөө уншагшадай анхаралда дурадханабди.

Советскэ Союзай Герой Александр Матвеевич Матросовой нэрэмжэтэ манай пионернүүдэй дружина гурбадахи жэлээ түрүү зэргын гэһэн нэрые алдангүй хүдэлнэ. Эндэ 147 пионер гэхэ гү, али үгышье һаа, пионернүүдэй 10 отряд тоологдоно. Тэдэ отрядай хоёрынь түрүү зэргын гэжэ нэрлэгдэнэ. Тиихэдэ октябрятануудай 4 отрядта хамта 150 хүүгэд юм.

СССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойн баярта зорюулагдаһан «Ленинэй хани барисаагаар хүсэтэйбди!» гэһэн уряа доро үнгэргэгдэжэ байһан аяншалгада манай пионернүүдэй дружина бата алхамаар дабшана. Үнэн сэхэ пионерэй тангариг үгэн, энэ шэнэ аяншалгада олон тоото хэмжээ ябуулгануудые үнгэргэнэбди. «Ленинэй хани барисаагаар хүсэтэйбди!» гэһэн сбор дээрэ һурагшад хэһэн ажал тухайгаа мэдүүлбэд. Леня Голиковой нэрэмжэтэ (түрүүлэгшэнь Дарима Чимитова). Аркадий Гайдарай (түрүүлэгшэнь Баго Чимитов) нэрэмжэтэ пионернүүдэй отрядууд түрүү зэргын нэрэдэ хүртэбэ. «Комсомол — минии хуби заяан», «Геройнуудай зүргөөр, эсэгэнэрэй харгыгаар», «Конституциин ажабайдал ба илалта» гэжэ нэрлэгдэһэн пионерскэ сборнууд, классна часууд, хөөрэлдөөнүүд эмхидхэгдэһэн байна.

Түрэл оронойнгоо агуу ойн хүндэлэлдэ «Үргэн даа, түрэл Эхэ оромни...» гэһэн һара һургуулидамнай үнгэргэгдэжэ, һонирхолтой элдэб конкурснууд, мүрысөөнүүд үнгэргэгдөө. Жэшээнь, «Түрэл республикаяа магтан дууланаб» гэһэн эдир уншагшадай, «Нүхэр Дуун» гэһэн дуушадай конкурснууд, «Уран гартан», «Хододоо наран байг лэ!» гэһэн уран зурагшадай болон элдэб олон спортивна мүрысөөн эмхидхэгдэһэн байна. «Жаргалта бага наһанайнгаа түлөө Эхэ орондоо баярые хүргэнэбди» гэжэ нэрлэгдэһэн сочинениинүүдэй конкурсдо 7-дохи классай һурагша Туяна Рабдановагай (өөрын зохёоһон «Хэжэнгэ» гэжэ шүлэг олондо һайшаагдаа һэн) 8-дахи классай һурагша Лыгжидма Дабаева гэгшэд илажа гараа һэн. Элдэб үндэһэ яһатанай костюм, наадан болон хатарнуудые, нааданхайнуудые бэлдээ һэмди. Энэ тусхайта һарын дүнгөөр 3-дахи «А», «Б», 4-дэхи «А», 5-дахи «А», 6-дахи «А», «Б», 7-дохи «А» классуудай эбтэй эетэй коллективүүд шагнагдаа һэн.

Пионернүүдэй ажалай табан жэлдэ манай дружина эдэбхитэйгээр хабаадана. Һуралсалай жэлэй эхинһээ 13 тонно металлолом, 2 мянган килограмм шахуу саарһа болон бусад эдүүдые суглуулһан байнабди. «Эхэ орондоо — миллион», «Эдэбхитэй пионертэ» гэһэн тусхай тэмдэгүүдээр эрхим пионернүүд шагнагдаа. «Эсэгэ оронoo хамгаалгын Агууехэ дайн», «Пионерэй алдар соло» гэһэн операцинуудта манай дружинын эдир ленинецүүд ехэ [...]луулаа. Дайнай [...]лай ветерануу[...] туев, В. А. М[...] Ильин, Н. М[...] ева, Л. Д. Шо[...] Тогмитов боло[...] дэтэ хүнүүд һу[...] уулзалгануудта [...] баадажа байда[...] дэй ёһотой һу[...] жүүлэгшэд гэ[...]

Тиихэдэ түр[...] гээ совхоздо [...] нүүд болон [...] ехэ туһа хүр[...] Г. Дашабылова[...] мүн Тологойн һу[...] мые шефтээ [...] Хартаабха, ку[...] үбһэ хуряаха [...] хабаадана бэш[...] хорёонуудые [...] жээл бэлэдхэхэ [...] һа хүргэдэг, [...] той концерт [...] Үнгэрэгшэ зу[...] 3280 хони хай[...] тонно набшаһа[...] лэдхэһэн байн[...] Манзаев, Але[...] гэгшэд 400 га[...] шалжа, эрхим [...] гэжэ нэршээ.

Бидэндэ ра[...] нүүдэй эмхиин [...] Улаан туг бар[...] Энэ түгые дээр[...] шаа дабшан, [...] аша үрэтэйгөөр [...] байһанаа мэдү[...]

АН АМИТАДТА АНХАРАГШАД

ХҮН БА *байгаали*

Ан амитадые хамгаалан олошоруулха хэрэгтэ гүрэн гүрын зүгһөө горитой анхаралай хандуулагдажа байхада, республикадамнай эдир егерьнүүдэй отрядууд эмхидхэгдэнэ. Ахалагша егерь Игорь Александрович Федеевэй үүсхэлээр Хойто-Байгалай районд эгээл түрүүшын иимэ отряд бүридхэгдөө һэн. Бэшүүрэй районой охотовед Бато Доржиевич Доржиев мүн лэ эдиршүүдые байгаали хамгаалгада элсүүлхэ үүсхэл гаргаһан юм. Мүнөө эндэхи эдир егерьнүүд һайшаалта үйлэ хэрэгүүдээрээ мэдээжэ болонхой.

Республикын Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи агнал-га-олзоборилгын ажахын управлениин байшанда ороо һаа, эдир егерьнүүд тухай хөөрэһэн фотовыставкэ анхаран харамаар. Бэшүүрэй районой Шэбэртэһээ эльгээгдэһэн дүрэ зурагууд дээрэ эдир егерьнүүдэй браконьерые барижа байһан үе харуулагдана. Хуули бусаар агнажа ябатараа, балшыса баригдаһан браконьерэй нюур шарайда сошордоһоной тэмдэг обёорогдоно. Тэрэ буугаа тушааха баатай болоо. Ингэжэ нютагай дунда һургуулиин һурагшад байгаалиин баялиг тухай хөөрэлдөөнүүдые юрэ эмхидхээд, ном һудар сооһоо һонирхон уншаад байдаг бэшэ, харин ангууд, шубуудые харгалзан хамгаалха шадалтай байһанаа бодотоор батадхана бшуу.

Харин нүгөөдэ зураг дээрэнь браконьернүүдһээ булягдажа абтаһан хорёод буу харуулагданхай. Бэшүүрэй эдир егерьнүүд ан амитадай үбэлэй шэмэрүүн хүйтэнине дабажа гарахадань туһалдаг юм. Зурагууд дээрэ харахадамнай, томо тэбшэнүүд соо үбһэн, гэшүүһэ мүшэр тараагдан хэгдэнхэй. Мүн аятайгаар түхеэрэгдэһэн һарабша доро набша намаата тэжээл ангуудта «дурадхагданхай». Энэмнай хадаа тайгын томо, багашье турууута ангуудай дуратай хоолынь болоно. Гадна дабһан, минеральна бусад бодос тэбшэнүүд соо тараагаатай.

. Эдир егерьнүүдэй отрядууд абтаһан хэмжээнүүдэйнгээ дүнгүүд тухай ходо соносожо байдаг. Тингэжэ олоной һанал бодолдо нүлөөлнэ ха юм. Жэшээлхэдэ, Северобайкальскын нэгэ үйлсэдэ томо стенд бодхоогдонхой. «Хулгайгаар агнуури хэгшэдтэ эсэргүү тэмсэл!» гэжэ гаршагтань аржытар бэшэгдэнхэй, абаһаар анхарал татамаар шэмэглэгдэнхэй.

Гэхэтэй хамта Мухар-Шэбэрэй районой эдир егерьнүүд тухай һайшаалай үгэнүүдые хэлэмээр. Шэнэ-Заганай дунда һургуулиинхид, илангаяа шалгардаг юм. Эдэнэр ойн заказник соо ангууд, амитадые бүридхэлдэ абажа, саг үргэлжэ рейднүүдые үнгэргэдэг.

Эдир егерьнүүдэй отрядуудые байгуулха гэһэн патриотическа үүсхэл Буряадай АССР-эй Гэгээрэлэй министерствын зүгһөө бүримүһэн дэмжэгдээ һэн. Тиимэһээ республикын бусадшье районуудта ан амитадые харгалзан хамгаалха тусхай отрядууд бүридхэгдэхэ аабза гэжэ найдамаар.

Ф. СОРОКИН.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ангуудай тэжээлдэ түхеэрэгдэһэн һарабша.

В. НОСКОВОЙ фото.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — А. П. Чехов. «Вишневый сад». ССР Союзай Гүрэнэй академическэ Бага театрай фильм-зүжэг. 12.35 — «Эрдэм ухаан ба техникэ» — киножурнал. 12.45 — Шэнэ һонин. (12.50 хүрэтэр). 15.15— Шэнэ һонин. 15.35 — Оронoй телестудинуудай баримтата фильмүүд. 16.10 — Москвагай Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ автозаводой Соёлой ордонгой «Россияночка» гэжэ фольклорно ансамблиин концерт. 16.30 — «Совет драматургида В. И. Ленинэй образ». Ленинградай М. Горькиин нэрэмжэтэ академическэ Ехэ драмын театрай «Перечитывая заново» гэһэн зүжэгэй хуудаһануудаар.

Улаан-Үдэ. 17.20 — Буряадай пионернүүдэй эмхиин 60 жэлэй ойдо зорюулагдаһан дамжуулга. 18.20 — «Байгал» —мэдээсэлэй программа. 18.50 — Буряадай АССР-эй 60 жэлэй ойдо. «Теплоприбор» заводой намтарай хуудаһанууд.

Москва. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 20.00 — Хоккейгээр дэлхэйн чемпионат. СССР-эй ба Шведиин суглуулагдамал командanууд. ФРГ-һээ дамжуулагдаха. 22.00 — «Время». 22.30— Афганистанай Национальна һайндэр — апрелиин революциин табан жэлэй ойдо баримтата фильм. 23.30 — Арадай аялга дуунууд. 23.45 — «Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ». 24.00 — Футболоор Европын чемпионадта хабаадахын түлөө шэлэлгын матч. СССР-эй ба Португалиин суглуулагдамал командaнууд.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 12.55 — Дамжуулгын программа. 13.00 — Немец хэлэн. 13.35 — Хүгжэм. 7-дохи класс. М. П. Мусоргский. 14.05 — Астрономи. «Наран». 14.35 — Түүхэ. 5-дахи класс. «Эртэ урдын Индиин соёл». 15.05 — «Эжын һургуули». 15.35 — «Шинии ленинскэ библиотекэ». «Карл Марксын һургаал[...] хуби заяан». 16.05 [...]нов. «Нашествие». Шэнэ һонин.

Улаан-Үдэ. 16.5[...] очерк.

Москва. 17.20 — [...] зорюулагдаһан ста[...] — Спортын габья[...] Ш. Карапетянтай һ[...] ПТУ-гай һуралсагш[...] 18.35 — «Залуушу[...] сууд». Кустанайска [...] хүдөө ажахын хү[...] шэд тухай. 18.50 [...] градай Д. Д. Шо[...] нэрэмжэтэ Гүрэнэй [...] ниин симфоническа [...] концерт.

Улаан-Үдэ. 19.45 [...] холнууд. 19.55 — [...] агитаторнууд боло[...] форматорнууд». 20[...] фильм.

Москва. 21.00 — [...] нойрсогты, багашуу[...] Уласхоорондын шэ[...] «Время». 22.30 — [...] Пронсатов» — ол[...] уран һайханай фи[...] сери).

Редак[...]

Р. Б. [...]

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54—54, зам. редактора -2-68-08 зам редактора—2-62-62 отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни — 2-34-05, пропаганды — 2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86 советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63, информации—2-60-91, переводов — 2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61 отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли.
Н-03398. Заказ № 98. Индекс 04649.